ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 123(8.707) ◆ 1995 йил 23 октябрь, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

БУГУНГИ КУН «ТО» «ТО» НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

● Фарғона вилояти пахтакорлари ҳам йиллик режани адо этдилар.

● Тошкентга Америка Қўшма Штатлари Тинчлик корпуси кўнгиллиларидан бир гуруҳи келди. Улар мамлакатимиз билан танишиш билан бир қаторда маданий ва амалий алоқалар ўрнатишни ҳам режалаганлар.

● Чирчиқдаги қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатида электр лампочкалари ишлаб чиқарадиган навбатдаги — тўртинчи линия ишга тушди.

● «Мэлма» илмий-ишлаб чиқариш маркази мутахассислари қуввати 6 вольт бўлган ноёб қуёш батарейкаси яратдилар. Бу батарейкалар маиший асбоблар учун мўлжалланган.

● 20 октябрь куни Валюта биржасида бўлиб ўтган навбатдаги савдода 1 АҚШ долларининг қиймати 34 сўм 40 тийин даражасида қайд қилинди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Украина пойтахти Киевда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобини таништириш маросими бўлиб ўтди.

● Тожикистон Президенти Имомали Раҳмонов чиқарган фармонга кўра 1996 йил 1 февралгача мамлакат фуқароларига шахсий томорқа хўжаликлари учун жами 50 минг гектар суғориладиган ва лалмикор ер ажратилади.

● Грузия раҳбари Эдуард Шеварднадзе Гори шаҳрида Сталин фавқулодда ҳодисаси (феномени)ни ўрганиш юзасидан халқаро илмий тадқиқот маркази очилишида иштирок этди.

● Россия Президенти Борис Ельцин бир кун аввал матбуот анжуманида берган баёнотига аниқлик киритиб, ташқи ишлар вазири Андрей Козирев ўз лавозимида қолишини билдирди. Борис Ельцин ташқи ишлар маҳкамаси раҳбарига муносиб ўринбосар танлаш зарур, деди.

● 21 октябрда ўтган пайшанба куни фалокатга учраган МИ-26 вертолёти Арктикадаги «Большевик» оролида топилди. Ундаги олти киши ҳалок бўлган, ўн киши жиддий жароҳатлар олган, икки киши эса бедарак йўқолган. Вертолётда фалокатга учраганлар «Советский Союз» атом музёрар кемасида Москвага жўнатилди.

ХОРИЖДА

● 22 октябрь куни Нью-Йоркда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 50 йиллигига бағишланган тантаналар бошланди. БМТнинг юбилей сессиясида 150 давлат ва ҳукумат раҳбарлари иштирок этмоқдалар. Уларнинг ҳар бирига халқаро ҳамжамият Бош ассамблеясининг нуфузли минбаридан нутқ сўзлаш учун кўпи билан 5 дақиқа ажратилган.

● Бугун Нью-Йорк яқинидаги Гайд-Парк кичик шаҳарчасида АҚШ ва Россия Президентлари Билл Клинтон билан Борис Ельцин ўртасида музокаралар бошланади.

● Франция Буюк Британия ва Америка Қўшма Штатларига ўзининг Тинч океанидаги Муруроа ядро полигонини 1996 йил май ойида беркитишга ваъда берди. Тинч океанининг ушбу жанубий қисми ядросиз зона, деб эълон қилинганлиги муносабати билан шундай қарорга келинди.

● Японияниңг Окинава ороли аҳолиси бу ерда жойлашган АҚШ ҳарбий базаларини зудлик билан беркитишни талаб қилиб намойиш ўтказди.

● Швейцарияда ўтказилган навбатдаги парламент сайловларида 1969 йилдан бери ҳукумат коалициясини ташкил этган мамлакатдаги тўртта етакчи сиёсий партияларининг вакиллари яна кўпчилик овозни олдилар.

● Бугун Россия Давлат думасининг раиси Иван Рибкин бошчилигидаги делегация Францияга келади. Парижда ўтказиладиган музокараларда икки мамлакат парламентлари ўртасидаги муносабатларни янада чуқурлаштириш юзасидан фикр айирбошланади.

● Колумбиянинг курорт Картахена шаҳрида Қўшилмаслик ҳаракати ҳукумат ва давлат раҳбарларининг олий даражадаги ўн биринчи анжумани ниҳоясига етди. Колумбия Президенти Эрнесто Сампер Пизано навбатдаги уч йил муддатга Қўшилмаслик ҳаракатининг раиси этиб сайланди.

ИСЛОМ КАРИМОВ НЬЮ-ЙОРККА ЖЎНАБ КЕТДИ

22 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги мамлакатимиз делегацияси Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеясининг 50-юбилей сессиясида иштирок этиш учун Нью-Йоркка жўнаб кетди. Давлатимиз раҳбари Ислом Каримов ушбу сессияда нутқ сўзлайди.

Ислом Каримов Нью-Йоркдан Америка Қўшма Штатларининг раҳбарияти таклифига биноан Вашингтонга келади. Бу ерда Марказий Осиё минтақасида хавфсизлик масалалари, Орол денгизи муаммолари ҳамда Ўзбекистон — Америка муносабатлари юзасидан давлатлараро музокаралар ўтказиш мўлжалланган.

Тошкент аэропортида Президентни Олий Мажлис раиси Эркин Ҳалилов, Бош вазир Абдулҳошим Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Президентнинг давлат маслаҳатчиси Бахтиёр Ғуломов, Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар. Кузатиб қолувчилар орасида БМТнинг Ўзбекистондаги доимий вакили Холид Малик ва АҚШнинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Эскудеро бор эди.

х х х

(Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 50 йиллигига бағишланган мақолалар билан газетанинг иккинчи бетида танишасиз).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИНИНГ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки муомалада ясама, шубҳали ва қалбаки АҚШ банкнотлари, шунингдек, 1993 йил намунасидаги йирик қийматдаги Россия рубллари пайдо бўлганига бир неча бор аҳоли эътиборини қаратган.

Кейинги пайтда мазкур муаммо МДҲ ва узоқ хориж давлатлари оммавий ахборот воситаларида кенг ёритилмоқда. Хусусан, Россиянинг «Труд» газетаси шу кунларда муомалада 50 минг Россия рубли қийматидаги қалбаки банкнотлар пайдо бўлгани, АҚШ федерал резервлар тизими эса АҚШ долларининг қалбакилаштириш ҳолларини олдини олиш мақсадида 1996 йилдан бошлаб босқичма-босқич равишда янги банкнотларни чиқаришга киришаётгани ҳақидаги хабарни эълон қилди.

Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Марказий банки яна бир бор аҳолини нақд хорижий валютани сотиш ва харид қилишда ваколатли банклар ва уларнинг хорижий давлатлар банкнотлари ҳақиқийлигини аниқлаш учун замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган айирбошлаш шохобчалари хизматидан фойдаланишга, шунингдек, ўзларининг валютадаги жамғармаларини ваколатли банклардаги ҳисоб варақаларида сақлаш ёки тегишли фоизларни олган ҳолда уларни омонатга қўйишга чақиришни зарур, деб ҳисоблайди.

Ватанга хизмат — муқаддас бурч

ҚИММАТЛИ ТАКЛИФЛАР БИЛДИРИЛДИ

Собир Раҳимов тумани ҳокимлигининг мажлислар залида Ўзбекистон Республикасининг «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонунини ҳаётга тадбиқ этиш, кузги чақириқни намунали ташкил этиш масалаларига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда Тошкент шаҳар прокурорининг биринчи ўринбосари Б. Ҳақназаров, туман прокурори А. Мирзаев, туман судининг раиси Ҳ. Жалилов, С. Раҳимов тумани мудофаа ишлари ва ички ишлар бошқармаси раҳбарлари, барча маҳаллалар оқсоқоллари, корхона, ташкилот, муассасаларнинг раҳбарлари иштирок этишди

Тадбир давомида маҳалла ва мактаблар қошида фахрийлар тажрибасини ўрганиш нуқталарини ташкил этиш, улар билан тез-тез учрашувлар ўтказиб туриш лозимлиги тўғрисида таклифлар билдирилди, мутасаддилар маҳаллалар оқсоқолларини қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб қайтаришди.

Дилшод ИСРОИЛОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОНДА ТЕАТР ВА МУСИҚА САНЪАТИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВА РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Театр ва мусиқа санъати ютуқларини мустаҳкамлаш ва янада юксалтириш, маданиятнинг ушбу соҳаси ижодий ходимлари меҳнатини рағбатлантириш ва уларни ижтимоий ҳимоя қилишни таъминлаш мақсадида, шунингдек, республика театр ва мусиқа жамоатчилигининг истакларини эътиборга олиб:

1. 1995 йил 1 ноябрдан бошлаб театр-концерт ташкилотлари артистлари ва бадиий ходимлари, театр ва мусиқа санъати ижодий кадрларини тайёрловчи ўқув муассасаларининг профессор-ўқитувчилари ва концертмейстерлари учун:

узоқ муддат хизмат қилганлиги учун лавозим маошига нисбатан ҳар ойлик тақдирлаш пули миқдорлари 1-иловага мувофиқ;

пенсияга чиқишда — амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳисоблаб чиқилган асосий пенсияга республикада белгиланган энг кам иш ҳақига нисбатан ҳар ойлик устама миқдорлари 2-иловага мувофиқ белгилансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги бир ой муддатда:

республикада театр ва мусиқа санъатини янада ривожлантиришнинг истиқбол дастурини ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

Алишер Навоий номидаги давлат академик опера ва балет катта театри ҳузурида 15 кишидан иборат стажёрлар гуруҳи ташкил этсин;

хорижий инвесторларни жалб этган ҳолда театр ва мусиқа санъати учун махсус буюмлар ишлаб чиқариш бўйича корхоналар ташкил этиш тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

3. Мусиқа санъати соҳасида кадрлар тайёрлаш учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида Тошкент шаҳрида консерваториянинг янги комплексини қуриш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси, Молия вазирлиги ва «Давар-хитектқурилиш» қўмитаси билан биргаликда бир ой муддатда ушбу масала бўйича ҳукумат қарори лойиҳасини тайёрласин.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда театр-концерт ташкилотлари ва кўрсатиб ўтилган ўқув муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш учун 1996-1997 йилларда бюджетдан маблағ ажратишни назарда тутсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги мазкур фармоннинг жорий этилишига алоқадор харажатларни маблағ билан таъминлаш манбаларини аниқласин.

6. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги 20 кун муддатда амалдаги қонунчилик ва норматив ҳужжатларга қўшимчалар тўғрисида таклифлар тайёрласин.

7. Вазирлар Маҳкамаси мазкур фармонни бажариш юзасидан икки ҳафта муддатда қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 20 октябрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 20 октябрдаги фармонига 1-илова

Театр-концерт ташкилотлари артистлари ва бадиий ходимлари, театр ва мусиқа санъати бўйича ижодий ходимлар тайёрловчи ўқув муассасалари профессор-ўқитувчиларига ва концертмейстерларга узоқ муддат хизмат қилганлиги учун ҳар ойлик тақдирлаш пули МИҚДОРЛАРИ

Хизмат муддатлари	Лавозим маошига нисбатан фоизлардаги ҳар ойлик тақдирлаш пули миқдорлари
I. Ёшидан қатъи назар имтиёзли пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга бўлган театр-концерт ташкилотлари артистлари	
1 йилдан 3 йилгача	10
3 йилдан 5 йилгача	20
5 йилдан 10 йилгача	40
10 йилдан 15 йилгача	45
15 йилдан ортиқ	50
II Театр-концерт ташкилотларининг артистлари ва бадиий ходимлари	
3 йилдан 5 йилгача	10
5 йилдан 10 йилгача	20
10 йилдан 15 йилгача	35
15 йилдан 20 йилгача	40
20 йилдан 25 йилгача	45
25 йилдан ортиқ	50
III. Ўқув муассасаларининг профессор-ўқитувчилари ва концертмейстерлари	
3 йилдан 5 йилгача	10
5 йилдан 10 йилгача	15
10 йилдан 15 йилгача	20
15 йилдан 20 йилгача	30
20 йилдан 25 йилгача	40
25 йилдан ортиқ	50

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 20 октябрдаги фармонига 2-илова

Театр-концерт ташкилотлари артистлари ва бадиий ходимлари, театр ва мусиқа санъати ижодий ходимлари тайёрловчи ўқув муассасалари профессор-ўқитувчиларининг ва концертмейстерларининг асосий пенсияларига ҳар ойлик устамалар МИҚДОРЛАРИ

Гуруҳлар	Энг кам иш ҳақига нисбатан фоизлардаги ҳар ойлик устама миқдори
1. Ёшидан қатъи назар имтиёзли пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга бўлган артистлар	75
2. Театр-концерт ташкилотлари артистлари ва бадиий ходимлари, ўқув муассасаларининг профессор-ўқитувчилари ва концертмейстерлари	50

Ўзбекистон ва жаҳон

ЯПОНИЯ МИЛЛИЙ САНЪАТИ НАМОЙИШИ

Японияни кунчиқар ва гуллар мамлакати дейишади. Унда олти асрдан бери ажойиб гулдасталар ясаш — «икэбана» анъанавий санъати ривожланиб келади. Айниқса XIX асрнинг охирларида Японияда маданият ва санъат гуллаб-яшнай бошлади. Худди шу вақтда Японияда икэбананинг мутлақо янги услуби — морибана вужудга келди

1995 йил Охара мактабининг бош ўқитувчиси Унсин Охара томонидан морибана услубининг ташкил этилганлигига 100 йил тўлади. Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, ҳозир Токио, Осака, Кобэ ва Японияниңг бошқа шаҳарларида Охара мактабининг 160 та шохобчаси, Нью-Йоркда Охара маркази ва хорижий давлатларда унинг 57 та бўлинмалари ишлаб турибди. Умуман, бутун жаҳон бўйлаб Охара мактаби 130 минг ўқитувчи ва миллиондан ортиқ ўқувчиларига эга.

Куни кеча Японияниңг Ўзбекистондаги элчихонаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий ассоциацияларининг ташаббуси билан ассоциациянинг катта залида морибана усулидаги гулдаста ясашга бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Шунингдек, Япониянинг бугунги ҳаёти, унинг турли жабҳаларда эришаётган ютуқларига бағишланган кўргазма ташкил қилинди.

Залга йиғилганлар Охара мактабининг маърузачиси ва намойиш этувчиси Куниака Сэкунинг икэбананинг тарихи, Охара мактаби ҳамда морибана усулида гулдаста ясаш тўғрисидаги маърузасини мириқиб тингладилар. Сўнг Куниака Сэку ва Оцуно Итолар мажнунтол илдизи, қуритилган пальма япроғи ҳамда ўзимиздаги маҳаллий ўсимликлардан фойдаланган ҳолда ўндан ортиқ ўзига хос, ажойиб, морибана композицияларини тайёрлаб, намойиш этишди.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

СОБИР АБДУЛЛАГА БАҒИШЛАБ

Атоқли ўзбек шоири ва драматурги Собир Абдулла ҳаёт бўлганида бу йил 90 ёшга тўларди. Шу муносабат билан бугун Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги адабиёт институти ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси биргаликда илмий анжуман ўтказди. Анжуманда ўзбек мумтоз адабиёти ва Собир Абдулла ижоди, адиб драматургияси, унинг насрий мероси ҳақида маърузалар тингланди. Олим ва ёзувчиларнинг Собир Абдулла ҳақидаги хотиралари йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

Бугун оқшомда Муқимий номидаги Ўзбек Давлат мусиқали театрида Ўзбекистон халқ шоири Собир Абдулла юбилейига бағишланган тантанали кеча ҳам бўлиб ўтади.

Тоҳир ЙЎЛЧИЕВ.

Афро-Осиё миллатлар кубоги

ЎЗБЕКИСТОН — НИГЕРИЯ — 2:3

Ўтган куни юртимиздаги миллионлаб футбол мухлислари бетакрор футбол томошасининг гувоҳи бўлдилар. «Пахтакор» марказий стадионида Афро-Осиё миллатлар кубоги учун бу қитъалар чемпионлари — Ўзбекистон ва Нигерия терма жамоаларининг учрашувига нафақат пойтахтдан, балки вилоятлар ва ҳатто қўшни республикалардан ҳам кўплаб мухлислар етиб келдилар. Ҳа, юртимиз футболи тарихида унутилмас саҳифа бўлиб қоладиган бундай учрашувни ҳаммамиз орзу қилар эдик. Мана, бугун футболчиларимиз Жаҳон кубогининг довруқли қатнашчиси бўлган Нигерия терма жамоасини қабул қилмоқда. Шунинг ўзиёқ катта ютуқ. Яхши ниятлар рўёбга чиқиб, эртага жаҳон пешқадамлари — Германия, Аргентина, Бразилия футболчилари «Пахтакор»га ташриф буюришса, не ажаб?!

Учрашувнинг бошланишига ҳали ярим соат вақт бўлса-да, стадион лиқ тўлган, аммо ўйингоҳ томонга келаётган одамлар оқими эса ҳамон тўхтамас эди.

— Бу ўйинни анчадан бери орзиқиб кутардим, — дейди сурхондарёлик мухлис Дилмурод Шамсиддинов, — пахта теримидаги охирги ўн кунлик иш ҳақини олдим-у, самолётда етиб келдим. Ўйинни майдоннинг ўзидан туриб кўрганга не етсин!

— Тошкентда қандай катта мусобақа бўлса, албатта етиб келамиз, — дейди чимкентлик Болат Шауленов. — Бугун айниқса, ўзбекистонлик «легионер»ларнинг ўйинини кўришга қизиқяпмиз. Қитъамиз шаънини ёндош-жондош қардошларимиз ҳимоя қилаётганидан хурсандмиз.

Халқаро учрашув олдидан Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, Республика футбол федерациясининг президенти Абдулҳошим Муталов нутқ сўзлаб юртимизда спорт, айниқса, футболга берилаётган катта эътибор ҳақида гапириб, футболчиларимизга бундан кейин ҳам улкан ғалабалар тилади. Ушбу учрашув комиссари жаноб Абдулла Ҳамза (Баҳрайн) эса бутун қитъамиз футболи шарафини навқирон, мустақил юрт фарзандлари ҳимоя қилаётганлигидан қувончини изҳор этди.

...Мана, ниҳоят, яшил майдонда Осиё ва Африка чемпионлари — Ўзбекистон ва Нигерия терма жамоалари саф тортдилар. Иккала давлат мадҳиялари янграйди. Учрашувнинг бош ҳаками Мохд Али Буджаим (Бирлашган Араб Амирликлари)нинг ҳуштаги билан ўйин бошланди. Унга Камалисваран Шанкар (Ҳиндистон) ва Маъсуд Иноят (Эрон)лар ёрдамчилик қилдилар. Стадион гўё улкан дошқозон мисоли, тинимсиз гувиллайди. Маҳоратли рақиблардан чўчибми, ҳар ҳолда ўйиннинг бошларида футболчиларимиз ҳаракатларида бироз эсанкираш ҳолатлари сезилди. Бундан фойдаланган меҳмон Сандай Олисех тезда ҳисобни очди. Иккинчи таймнинг бошларида Нигерия жамоаси ҳужумчиси Виктор Икгеба киритган иккинчи тўпдан сўнг, футболчиларимиз ҳам дадиллик билан ҳужумни кучайтирдилар. Миржалол Қосимовнинг жарима майдонидан, 35-метрлар чамаси узоқликдан киритган тўпи мухлислар қалбига илиқлик келтирган бўлса, кўп ўтмай меҳмонлардан Кано Иванкво учинчи тўпни киритиб, орадаги фарқни узайтиришга муваффақ бўлди. Терма жамоамиз ҳам улар билан деярли тенгма-тенг кураша олишини исботлаб, ажойиб ўйин намойиш этди. Миржалол Қосимов бурчакдан тепган тўпни Андрей Федоров боши билан дарвоза тўрига туширди. Шу ҳисоб билан ўйиннинг натижаси белгиланди — 2:3.

Ўйин ниҳоясида алоҳида маҳорат кўрсатган футболчиларни мукофотлаш маросими бўлди. Учрашувнинг энг яхши ўйинчиси деб топилган Миржалол Қосимовга ҳомий — «Санё» фирмаси ҳисобидан минг АҚШ долларига чек топширилди. Энг яхши дарвозабон — Аллой Агу, ҳужумчи — Сандай Олисех (Нигерия) ва энг яхши ҳимоячи Андрей Фёдоровларга мукофотларни Республика Бош вазири Абдулҳошим Муталов, Ўзбекистон жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитасининг раиси Собиржон Рўзиев ва Нигерия футбол ассоциациясининг вице-президенти доктор Мусо Догоянролар топширдилар.

Шундай қилиб, 2:3 ҳисобида нигериялик футболчилар ғалаба қозондилар. Натижа қониқарлими? «Натижа эмас, ўйин қониқарли бўлди», — дейишмоқда минглаб мухлислар. Айниқса, иккинчи таймдаги ҳаракатлар меҳмонларни анча шошириб қўйди. Биринчи таймда ҳам футболчиларимиз шундай ўйнаганларида эди, ҳеч бўлмаганда дуранг бўлиши тайин эди...

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

Суратларда: учрашувдан лавҳалар.

Рустам Шарипов олган суратлар.

ОБУНА —96

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» — СИЗНИНГ ГАЗЕТАНГИЗ

Чунки унинг саҳифаларида ҳамма — ёшу қарилар, эркагу аёл, барча касб эгалари — тадбиркору давлат хизматчиси, раҳбару ходим, шифокору муаллим, муҳандису санъаткор ўзини қизиқтирадиган мавзу ва мақолаларни топа олади. Бунинг исботи сифатида «Оқшом»нинг анъанавий саҳифа ва рукиларини эслатиб қўймоқчимиз.

«БУГУНГИ КУН НАФАСИ»

Мамлакатимиз, Ҳамдўстлик ва хорижда рўй бераётган энг муҳим воқеалар ҳақида сўнгги соатда олинган тезкор хабарлар.

«ДАМ ОЛИШ ОҚШОМИДА»

Ҳар ҳафта ниҳоясида энг қизиқарли ва ўқимишли мақолалар, суҳбатлар, хабарлардан иборат қўш саҳифа.

«ТОШКЕНТ ТАДБИРКОРИ»

Бозор иқтисодиёти шароитларида омади юришаётганларнинг тажрибаси, қимматли маслаҳатлар, ҳамкорлик учун таклифлар баён этилган саҳифа.

«НАЗОКАТ»

Хотин-қизларимизнинг ҳаёти, меҳнати ва турмуши ҳамма қирралари ёритиладиган саҳифа.

«ТОШКЕНТ ЁШЛАРИ»

Элим деб, юртим деб ёниб яшаётган ёшлар учун махсус саҳифа.

«МАҲАЛЛАДОШ»

Мана, олти йилдан бери, Президентимиз таърифи билан айтганда «халқнинг, айниқса, ёшларнинг маънавий-руҳий жиҳатдан қайта қад ростлашининг жўшқин ўчоғи бўлган энг олижаноб маънодаги маҳалла» фаолияти «Оқшом»да ушбу махсус саҳифада акс эттирилиб келинмоқда.

«ОДОБНОМА»

Ўзбекистон матбуот нашрлари орасида илк бор «Оқшом» юзини кўрган бу рукн остидаги мақолалар фуқароларимизда эзгулик фазилатларини улуғлашга даъват этилган.

«МУШТАРИЙ-ГАЗЕТА — МУШТАРИЙ»

Фақат ўқувчиларимизнинг хат-хабарлари ва ижодларидан иборат саҳифа.

«СИҲАТ-САЛОМАТЛИК»

Бу туман бойлик эканини ҳис этган ҳолда инсон саломатлигини мустаҳкамлаш билан боғлиқ ранг-баранг мақолалар ёритиладиган махсус саҳифа.

«ИНСОН ВА ТАБИАТ»

Она-заминимизнинг бебаҳо бойлиги — унинг табиати мусаффолигини сақлашга даъват этувчи мақолалар ўрин оладиган махсус саҳифа.

«ЖАМИЯТ. ҲУҚУҚ. ТАРТИБОТ»

Ҳуқуқий давлат қурилаётган мамлакатимиз пойтахтида жамоатчилик тартиби, аҳоли осойишталигини сақлаш, ҳуқуқий билимлар тарғиботига бағишланган махсус саҳифа.

«КУЛГИХОНА»

Ичакузди ҳажвия, ҳангома, аския, интермедия, бир чимдим қаҳқаҳалар жамланган саҳифа.

«АДАБИЁТ ВА САНЪАТ»

Тошкентнинг жуда ранг-баранг, кенг кўламли маданий ҳаёти ўз ифодасини топадиган, истеъдодли адиблар, айниқса ёшларга кенг минбар бериладиган саҳифа.

«ЎЗБЕК АДИБЛАРИ — «ОҚШОМ» УЧУН»

Энг таниқли ва истеъдодли ёзувчи ва шоирларнинг ҳали қўлёзмасида сиёҳи қуримаган янги асарларидан парчалар.

«ТОМОРҚА»

Нафақат ҳовлили хонадон эгалари, балки баланд қаватли уйлар атрофида бир кафт ери борлар, уйда антиқа ўсимликлар ва гуллар етиштиришга қизиқувчилар учун фойдали маслаҳатлардан иборат саҳифа.

«02» ХАБАР БЕРАДИ»

Тошкент шаҳрида жиноятчиликка қарши олиб борилаётган аёвсиз кураш натижалари тўғрисида тезкор хабарлар

«ЧОРРАҲА»

Биз ҳаммамиз ё ҳайдовчи ё йўловчимиз. Шунинг учун кўча ҳаракатига оид бу саҳифа ҳаммамиз учун фойдали.

«ҲАФТАЛИК ТЕЛЕКЎРСАТУВЛАР ДАСТУРИ»

Ўзбекистон, Россия ва Қозоғистон телевидениелари ҳафталик эшиттиришлари баёни.

«СИЗ КУТГАН УЧРАШУВ», «ДИЛКАШ СУҲБАТЛАР», «ИККИ ДИЛ ДОСТОНИ», «ТУРМУШ ЧОРРАҲАЛАРИДА», «ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗ», «САВОЛ СИЗДАН — ЖАВОБ БИЗДАН»

ва бошқа рукнларимиз остидаги мақолалар ҳам муштарийларимиз томонидан севиб ўқилишидан хабардормиз.

Янги йилда эса «Тошкент оқшоми» ўқувчиларини таҳририят ходимлари тайёрлаётган янги совғалар, теша тегмаган мавзулар кутяпти. Улар билан танишиш учун 1996 йилга газетага обуна бўлишга даъват этамиз. Обуна баҳоларини эслатиб ўтамиз:

	уйга етказиб бериш	абонент қутисига етказиш
Бир ойга	64 сўм	54 сўм
Уч ойга	192 сўм	162 сўм
Ярим йилга	384 сўм	324 сўм
Бир йилга	768 сўм	648 сўм

Индекс — 64690.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг эллик йиллигига

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 48-сессияси ишида қатнашиш учун Нью-Йоркка борганида БМТ биноси олдидаги пештоқларда ҳилпираб турган жаҳон давлатлари байроқлари орасида Ўзбекистоннинг ҳам байроғини кўриб тўлқинланиб кетганликларини фахр билан эслаб ўтган эдилар.

ТИНЧЛИК ВА ҲАМКОРЛИК ҚЎРҒОНИ

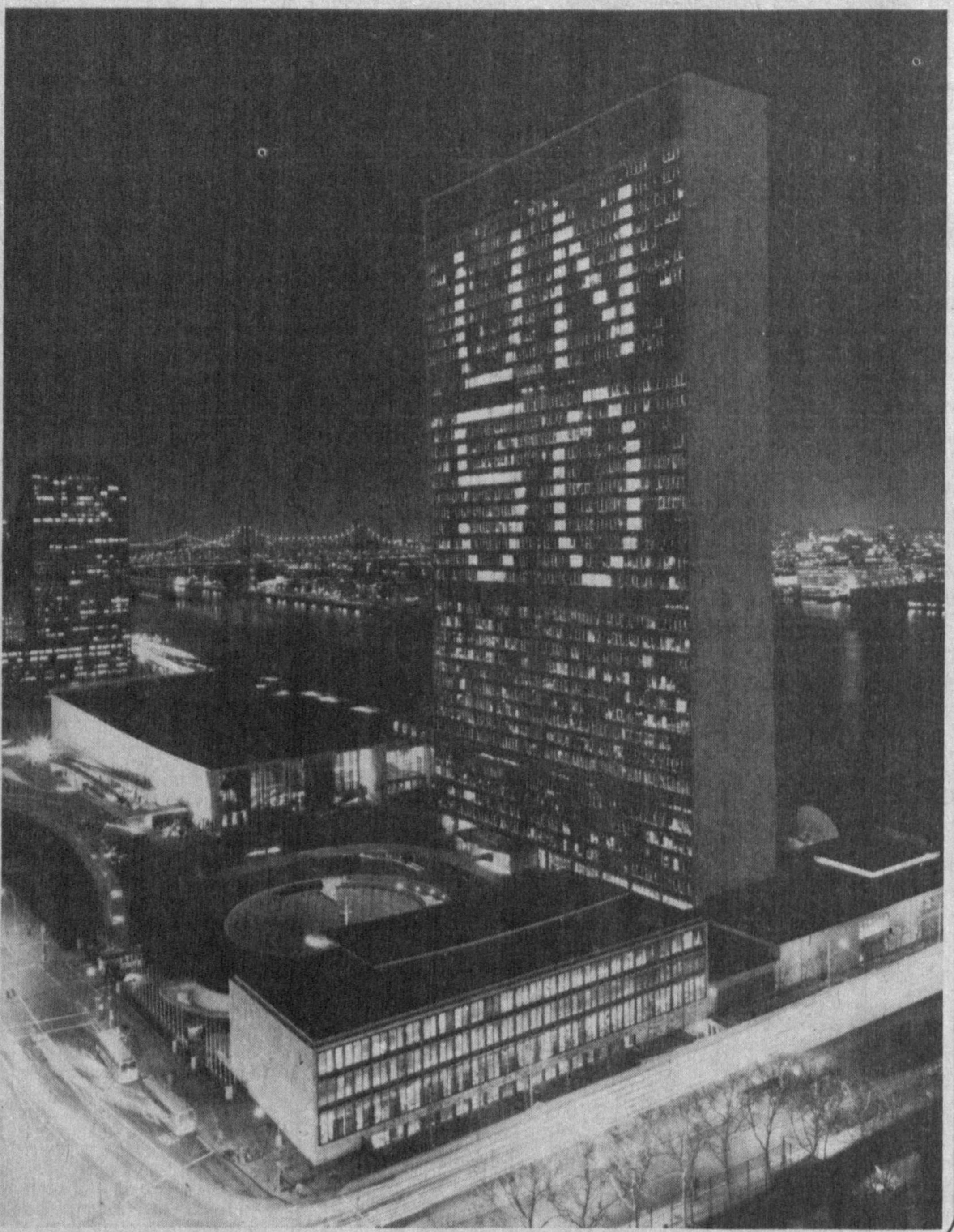

Ҳақиқатан ҳам Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлиш, унинг сессиялари ишида қатнашиш, унинг ташкилотчилари бўлган давлатлар байроқлари орасида ўз давлатининг ҳам байроғи борлигининг шоҳиди бўлиш жуда катта бахт ва ифтихордир. Бутун ер куррасидаги мамлакатларни ўз атрофига бирлаштирган бу ташкилот халқаро ташкилотларнинг энг обрўлиси ва энг нуфузлисидир.

Жаҳон сиёсати инсониятнинг ташқи сиёсат соҳасида орттирган тарихий тажрибасини мужассамлаштирган ҳолда бойиб, такомиллашиб, уйғунлашиб, муштараклашиб боради. Бундай сиёсатнинг ажралмас йўлдошлари, зарурий бўлак ва қисмлари сифатида халқаро ташкилотлар амал қилади. Улар жаҳон сиёсатининг йўналишларини белгилаб беришда, унинг амал қилиши ва давом этишида, умуминсоний мақсад-манфаатлар йўлида хизмат қилишида жуда муҳим аҳамият касб этади.

Бу ўринда жаҳон сиёсатининг рамзи, тимсоли сифатида вужудга келиб фаолият кўрсатиб келаётган Бирлашган Миллатлар Ташкилотини алоҳида кўрсатиб ўтиш мақсадга мувофиқдир. Бу халқаро ташкилот тўғрисида фикр юритишдан олдин бир муҳим масалага диққатни қаратсак.

Тарихий манбаларга мурожаат этсак жаҳон сиёсати миқёсида амал қилиши жиҳатидан биринчи ҳисобланган — Миллатлар Иттифоқини тузиш тўғрисидаги фикр биринчи жаҳон урушининг охири — 1918 йилда илгари сурилган.

Уруш ғолиблари бўлган мамлакатлар Франциянинг Версал шаҳрида 1919 йилда Конгресс чақириб, бундан буён катта қирғинчилик ва вайронагарчиликларга сабаб бўлиб келаётган урушлар сиёсатига чек қўйиш ҳамда давлатлар, мамлакатлар, халқлар ўртасида ўзаро ва ҳар томонлама ҳамкорлик қилиш мақсадида маслаҳатлашиб, фикрлашиб турувчи халқаро ташкилот тузиш ҳақида қарор қабул қилган эдилар. Унинг вазифаси, Низомига кўра, халқлар ўртасида ҳамкорликни ривожлантириш ҳамда уларнинг тинчлик ва хавфсизлигини таъминлаш эди.

Бу ташкилот ўз фаолиятини иккинчи жаҳон уруши бошлангунча (1939 йил сентябрь) давом эттириб 1946 йил апрель ойида чақирилган махсус ассамблея қарори билан расман тарқатиб юборилган. Чунки, олижаноб умуминсоний мақсад-манфаатларни амалга ошириш вазифасини ўзининг бурчи қилиб белгилаган Миллатлар Иттифоқи фаолиятида аста-секин йирик капиталистик мамлакатлар ўзаро қарама-қаршилик курашларининг акс-садоси таъсир кўрсата бошлаган эди. Бунинг натижасида жаҳон сиёсати доирасини айрим давлатлар гуруҳи ташқи сиёсатлари даражасига тушиб қолишига олиб келди.

Лекин иккинчи жаҳон урушидан кейин вужудга келган тарихий, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий шарт-шароит, халқаро сиёсий муносабатларнинг талаб-эҳтиёжлари жаҳон сиёсатининг умуминсоний қадриятлар томон ўсиб ривожланишини тақозо этар эди. Янги давр талабига жавоб тариқасида, халқаро муносабатларни яхлит жаҳон сиёсати йўналишида уйғунлаштириб ва бошқариб туриш механизми сифатида фашизм устидан ғалаба қозонган барча тинчликсевар, демократик, ижтимоий тараққиёт тарафдорлари бўлган кучларнинг ташаббуси ва иродаси билан янги жаҳон миқёсидаги ташкилот — Бирлашган Миллатлар Ташкилоти вужудга келтирилди.

БМТнинг мақсади ва вазифаси ер юзида тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш, давлатларнинг ўзаро ҳамкорлигини ривожлантиришдан иборат, деб белгиланган. Бу ташкилотни барпо этиш ҳақидаги қарор 1943 йилда СССР, АҚШ, Англия ва Хитой ташқи ишлар вазирларининг Москвада бўлиб ўтган кенгашида қабул қилинган эди. Бу даврда иккинчи жаҳон уруши фронтларидаги вазият ҳақиқат учун курашаётган кучларнинг фойдаси томон ўзгарган эди. БМТнинг тузилиши бир неча босқичларда амалга ошди: 1944 йилда Думбартон — Окс конференцияси, 1945 йилда Крим конференцияси ва ниҳоят 1945 йил ўрталарида Сан-Франциско конференциялари бўлиб ўтди. Сўнгги конференцияда 26 июнда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Низоми 51 давлат томонидан имзоланди ва 24 октябрда кучга кирди. Шу кун БМТ ташкил топган кун сифатида нишонланади.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг асосий, бош муассасалари ўзаро келишувга биноан АҚШнинг Нью-Йорк шаҳрида, унинг бир нечта ихтисослашган бўлимлари эса Европанинг Париж, Женева, Вена каби бир қатор шаҳарларида жойлашган. БМТ Низомида кўрсатилганидек халқаро тинчлик ва хавфсизликни сақлаш, халқларнинг тенгҳуқуқлиги ва ўз тақдирларини ўзлари белгилаш принципларига амал қилиб, миллатлар ўртасида дўстлик муносабатларини ривожлантириш ва мустаҳкамлашни, иқтисодий, ижтимоий, маданий муаммоларни ҳал қилишда халқлар ўртасида ҳамкорликни таъминлашни кўзда тутади ҳамда шу умумий мақсадларга эришишда миллатлар, халқлар ҳаракатини уйғунлаштириб турадиган марказ ҳисобланади. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеяси қабул қилган қарорлар БМТга аъзо бўлган давлатларга мажбурий эмас, балки маслаҳат тарзида ихтиёрий бажариш учун тавсия этилади. Агар илгари бу қарорларни менсимаслик, бажармаслик ҳолатлари қайд қилинган бўлса, бугунги кунда ундай аломатлар деярли йўқолиб боряпти. Бу БМТнинг обрў-эътибори, таъсир кучи ўсганлигининг далолати эмасми?

БМТнинг асосий органлари: Бош Ассамблея, Хавфсизлик Кенгаши, Иқтисодий ва ижтимоий кенгаш, Васийлик Кенгаши, Халқаро суд, Бош котибият — Бош котиб ва ҳоказолардан иборат.

Турли даврларда БМТнинг Бош котиби вазифасини Трюгве Ли (Норвегия, 1946-1952 йиллар), Даг Хаммаршелд (Швеция, 1953-1961 йиллар), У. Тан (Бирма, ҳозирги пайтда Мянма, 1962-1971 йиллар), Курт Вальдхайм (Австрия, 1972-1981 йиллар), Хуан Перес де Куэльяр (Перу, 1982-1991 йиллар) каби сиёсий арбоблар бажариб келганлар. Амалдаги Бош котиб Бутрос Бутрос Ғолий (Миср Араб Республикаси) 1992 йил январидан бошлаб фаолият кўрсатиб келмоқда. Бош котиб Хавфсизлик Кенгаши тавсиясига мувофиқ Бош Ассамблея томонидан 5 йил муддатга тайинланади. У ҳар йили БМТнинг фаолияти ҳақида ҳисобот бериб туради.

БМТнинг сессияси йилда бир марта — сентябрь ойида чақирилади. Навбатдаги ҳар бир сессиянинг кун тартибига 100 га яқин масала киритилади ва у одатда 3 ой давом этади. Хавфсизлик Кенгашининг ёки БМТ аъзолари кўпчилигининг талаби билан махсус сессия чақирилиши мумкин. БМТнинг расмий тиллари — инглиз, француз, рус, испан ва хитой тиллари бўлиб, иш юритиш инглиз, француз ва испан тилларида олиб борилади.

1995 йил 19 сентябрда БМТ Бош Ассамблеясининг 50-юбилей сессияси очилди. Бунда Хавфсизлик Кенгаши 50 йил ичида амалга оширган фаолиятга баҳо берилади ва келажакка мўлжалланган ҳаракат йўли аниқланади. Сессияда жаҳоннинг БМТ аъзолари бўлган 185 давлатидан вакиллар қатнашиши кутилмоқда. БМТнинг «олтин» тўйида 150 давлат раҳбарлари иштирок этиши мўлжалланмоқда. Шулардан 115 таси тантаналарда сўзга чиқиши режалаштирилган.

Шу раҳбарлар орасида Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг ҳам бўлиши ўзбек халқи учун, миллати учун жуда катта қувончли воқеага айланади.

Ҳа, БМТ Хавфсизлик Кенгаши қарорига кўра Ўзбекистон Республикаси 1992 йил 2 мартда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти аъзоси қилиб қабул қилинди. Бу мустақиллик ва истиқлол нашидасининг биринчи баҳорини бошидан ўтказаётган республикамиз учун, кўп миллатли халқимиз учун улкан ютуқ ва арзигулик тортиқ эди. Мамлакатимиз жамоатчилиги бу хабарни хурсандчилик ва чексиз ғурур билан қарши олди. Чунки бу қарор билан Республикамизга, унинг халқига жуда катта ҳурмат ва эҳтиром изҳор қилинган эди.

Орадан бироз вақт ўтиши билан Президентимиз Ислом Каримов БМТ Бош Ассамблеясининг 48-сессиясига таклиф этилди ва унга 1993 йил 28 сентябрда жаҳон минбаридан туриб нутқ сўзлашдек катта шараф кўрсатилди. У маърузасида «Бизнинг тасаввуримизда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти — барча давлатлар, минтақаларнинг, бутун жаҳон ҳамжамиятининг энг муҳим муаммоларини муҳокама қилиш ва ечиш учун тузилган ноёб ташкилотдир», — деб БМТнинг мақсади ва вазифаларига юқори баҳо берди. Жаҳон жамоатчилиги диққат-эътиборини демократик ислоҳотлар учун жамиятнинг барқарорлиги ва давлатнинг хавфсизлиги ҳаётий зарурлиги, Тожикистондаги ва тожик-афғон чегарасидаги вазият муаммоларига жалб қилди.

Ана шу маъруза асосида БМТ раҳбарияти, аъзолари бўлган давлатлар раҳбарлари Марказий Осиё ҳудудида вужудга келган ижтимоий-сиёсий вазият тўғрисида тўла тасаввур ҳосил қилдилар. Минтақада БМТ Бош котибининг махсус элчиси, жаноб И. Киттони раҳбарлигидаги миссия ўз фаолиятини олиб борди. У тўплаган материал БМТ Хавфсизлик Кенгашининг мажлисида можаронинг характери ва ҳаракатлантирувчи кучлари тўғрисида объектив хулосалар чиқариш имконини берди.

Марказий Осиёда хавфсизлик, барқарорлик ва ҳамкорлик масалалари бўйича БМТнинг доимий ишловчи семинари чақирилиши ва у Тошкентда ўз йиғилишларини ўтказиб туриши айни муддао бўлмоқда. Шу ўринда Ислом Каримовнинг ушбу сессиядаги қуйидаги фикри огоҳликка даъват этади: «... Кўп ҳолларда нуфузли халқаро ташкилотлар можароли вазиятларга, ифодали айтганда, ёнғин ҳиди эндигина чиқаётган пайтда эмас, балки батамом ловуллаб кетганда, бартараф қилиш қийин бўлиб қолгандан кейингина эътибор бера бошлайдилар. Жаҳон ҳамжамияти можаролар кучайишининг олдини олиш мақсадида кўп ҳоллардаги бефарқ кузатувчи ролидан фаол тинчликпарвар нуқтаи назарига ўта бориши керак».

Бундан ташқари маърузада ядро қуролини тарқатмаслик, кимёвий ва бактериологик қуролларни тақиқлаш, экология — жумладан Орол денгизи муаммолари ечими кечиктириб бўлмайдиган вазифалар сифатида талқин қилинди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош котиби Бутрос Ғолийнинг бевосита раҳбарлигида юқоридаги муаммолар бўйича бир қанча халқаро семинар ва конференциялар бўлиб ўтмоқда. Шу ўринда «Орол муаммосига бағишлаб Нукусда ўтказилган Халқаро конференциянинг аҳамиятини алоҳида таъкидлаб ўтиш ўринли. Чунки анжуман Орол муаммоси — жаҳон муаммосига айланиб бораётганлигини кўрсатди ва бу масаланинг тақдири учун нуфузли халқаро ташкилотнинг масъулияти ортиб бораётганлигини исботлади.

Марказий Осиё билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишда БМТнинг Ўзбекистонда — Тошкентда жойлашган ваколатхонаси жаноб Холид Малик бошчилигида самарали фаолият кўрсатиб келмоқда.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг фаол аъзоларидан бўлган Ўзбекистон Республикасининг пойтахти Тошкент ушбу жаҳон ташкилотининг турли масалаларни муҳокама қилишга қаратилган анжуманлари ўтказиладиган марказга айланиб бормоқда. Бу билан БМТ ва Ўзбекистон Республикаси, у орқали Марказий Осиё давлатлари ўртасидаги ўзаро муносабатлар, алоқалар кенгайиб, мустаҳкамланиб бормоқда.

Миржамол ИКРОМОВ,
тарих фанлари номзоди.

Бизнинг суҳбат

ЮНИДО ДАСТУРЛАРИ

Ўзбекистоннинг мустақилликка эришуви унинг жаҳон ҳамжамияти сафларига кириб бориши, жумладан, БМТ нинг турли тизимлари билан мустаҳкам алоқаларни йўлга қўйишга замин яратди. Биз бунга БМТ/ЮНИДО нинг саноат тараққиёти дастурлари бўйича директори Жулиан УОТС билан ўтказилган суҳбат чоғида яна бир карра ишонч ҳосил қилдик.

— ЮНИДО — айниқса иқтисодиётнинг ўтиш даврида, жумладан Ўзбекистонга ўхшаган давлатлардан саноатни ривожлантиришга ёрдам берувчи ташкилотдир, — дейди Ж.Уотс. — Дахлсизликка риоя қилган ҳолда ЮНИДО асосан ҳамкорлик тамойилларига асосланади. Бизда кам одам ишлайди. Шунинг учун биз лойиҳаларни фақат ўз кучимиз билан амалга ошира олмаймиз. Бизда бир нечта анчагина бой халқаро маълумотномалар бор. Масалан, Халқаро мутахассислар тўғрисида (унда 12 мингтага яқин энг янги технология ва бошқалар бор). Ўз фаолиятимизда халқаро экспертлар хизматидан фойдаланамиз. Мутахассислар, ЮНИДО экспертлари асосан техник ҳамкорлик лойиҳаларини ташкил этиш билан шуғулланадилар. ЮНИДО ташкилотимизга аъзо бўлган мамлакатлар бадаллари ҳисобига маблағ билан таъминланади. Ҳозир уларнинг сони 160 тага етиб қолган.

Техникавий ёрдам лойиҳасини бажариш учун бошқа маблағларимиз ҳам бор. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тараққиёт дастури, қатор саноати тараққий этган мамлакатлар бизга аниқ лойиҳаларини турли давлатларда, шу жумладан Ўзбекистонда амалга оширишимиз учун қўшимча маблағлар ажратишади.

Биз Ўзбекистонда хусусийлаштиришни қўллаб-қувватлаш лойиҳасини ўзимиз учун энг асосий йўналишлардан бири деб ҳисоблаймиз. Ўзбекистон Давлат мулк қўмитаси билан бу борада мустаҳкам ҳамкорликда иш олиб боряпмиз. Ана шу мақсадларда семинарлар ташкил этиляпти. Республикангиз мутахассислари чет элга ўқишга юборилляпти. Бу йил хусусийлаштириш масалалари бўйича халқаро семинар бўлиб ўтди. Унда Польша, Чехия, Россиянинг йирик мутахассислари иштирок этишди, улар ўз тажрибалари билан ўртоқлашдилар. Айниқса кўчмас мулк масалалари бўйича экспертларнинг ташрифи эътиборга моликдир. Ҳадемай Тошкентга ер реестри ва кадастрини яратишни қўллаб-қувватлаш мажмуавий дастурини ишлаб чиқиш мақсадида Австриядан мутахассислар делегацияси келади. Бу мавзу ўз-ўзидан қизиқарли ва алоҳида суҳбатни талаб қилади.

Ўзбекистонда кичик корхоналарни хусусийлаштириш жараёни асосан тугалланди. Ва бугунги кунда республикангиз йирик корхоналарни хусусийлаштириш арафасида турибди. Бу жараён ривожланган мамлакатлар учун ҳам оғир ва анча қийинчилик билан кечади. Биз эса Ўзбекистон ўз иқтисодиётини ривожлантириш учун зарур бу йўлни иложи борича осонроқ босиб ўтиши учун ўз билим ва тажрибаларимизни ўртоқлашганимиздан хурсанд бўлмоқдамиз.

ЮНИДОнинг БМТ ривожланиш дастури томонидан маблағ билан таъминланадиган яна битта қизиқ дастури бу бизнес-инкубаторлар дастуридир. Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти қошида ва Тошкент Давлат техника университетида ҳозир ана шундай бизнес-инкубаторлар ишлаб турибди. Улар ёш ишбилармонларга ҳам маслаҳат, ҳам иш билан мустаҳкам оёққа туриб олишларида ёрдам беради. Биз Ўзбекистон ҳукумати республикада бизнес-инкубаторларни бундан буён тараққий эттиришга 30 миллион сўм ажратганига беҳад хурсандмиз.

Фаолиятимизнинг яна бир йўналиши ҳақида ҳикоя қилишни хоҳлардим. Ҳозир Тошкентда «Самсунг» фирмаси мутахассислари ишлашяпти. Улар иштирокида биз Ўзбекистоннинг электрон саноати ишлаб чиқариш раҳбарлари билан ҳамкорликда улар корхоналарнинг нуфузли соҳаларини ривожлантиришнинг имкониятларини излаб топмоқдалар, янги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўриб чиқишаяпти ва муҳокама қилмоқдалар.

Миллий банк ходимлари учун техникавий ҳужжатларни тайёрлаш бўйича ўтказилган семинар ҳам менимча муҳим воқеа бўлди.

Ҳозир республикада инвестицияларни жалб этиш бўйича Миллий агентлик ташкил этиляпти. ЮНИДО ўзбек мутахассислари билан ҳамкорликда халқаро экспертларни жалб қилган ҳолда агентликнинг иш режасини ишлаб чиқмоқда.

Яқинда Ўзбекистон ҳукуматига экологик соф ишлаб чиқариш учун Марказ ташкил этиш бўйича таклифимизни топширдик. Бу Марказий Осиё минтақасида биринчи ана шундай марказ бўлади.

Умид қиламизки, Ўзбекистон билан ҳамкорлигимиз ёш, мустақил давлатнинг жаҳоннинг саноати ривожланган давлатлари қаторидан тезроқ ўрин олишига ёрдам беради.

Машҳура
МИРЗАМУҲАМЕДОВА
ёзиб олди.

— Барнохон, бугун Раҳбар опанинг туғилган кунлари экан. Кириб бир табриклаб чиқайлик.

Маҳалла оқсоқоли Болтабой Йўлдошевнинг бу таклифини хотин-қизлар кенгашининг раиси Барно Абдуллаева якдиллик билан қаршилади.

— Ўзим ҳам худди шундай таклиф билан ҳузурингизга келаётган эдим.

... Раҳбар опа иззат-ҳурмат қилиб хонадонига кирган ҳаммаҳаллаларини айланиб-ўргилиб кутиб олди.

— Қутлуғ қадамларингиздан ўргилай. Мени йўқлаб кирган меҳрибонларимдан айланай. Яхшиликларингизга мендан қайтмаса худодан қайтсин, болаларим.

— Бардам-бақувватмисиз, опа. Арзимас бўлса ҳам сизга аталган мана шу совғамизни қабул қиласиз-да энди.

Болтабой ака фотиҳадан сўнг шундай дея қўлидаги бир кийимлик матони онахоннинг олдига қўйди. Барнохон чаққон бориб бир боғлам гулни Раҳбар опанинг қўлига тутди.

Кампирнинг кўзларига қувонч ёшлари келди. Меҳр-мурувватли маҳалладошларини узундан узоқ дуо қилди.

— Инсон кўнгли гулдан нозик, деб бежиз айтишмаган қарияларимиз. Шу мақолга амал қилиб маҳалламиздаги нафақахўрларимизни туғилган кунларида хонадонларига бориб йўқлашдек яхши бир анъанани йўлга қўйдик,— дейди бизга Болтабой Йўлдошев.

Юнусобод туманининг Шарифхўжа Мансурхўжаев номи

Ҳавас қилса арзийди

МЕҲР-ОҚИБАТ БЎЛГАН ЖОЙДА

билан аталувчи ушбу маҳаллада 531 хонадон мавжуд бўлиб уларда 6 мингдан ортиқ аҳоли истиқомат қилади. Улар орасида турли миллат вакилларини учратиш мумкин. Ҳаммалари бир оила фарзандларидек аҳил ва иноқ яшашади. Қуни-қўшнилар тўй ва маъракаларда ҳамиша бир-бирларига кўмакдош ва елкадош. Бир мисол.

Яқинда маҳалланинг бир оиласида ўғил уйланди. Ота-она маҳалла аҳли билан маслаҳатлашди. Кўплашиб оилага баҳоли-қудрат ёрдамлашилди. Ҳар қалай дабдабали бўлмаса ҳам ёш-келин куёв ўксимайдиган тўй бўлди. Ошпазу новвой маҳалладан топилди. Ҳатто санъатчилар ҳам шу ерлик йигитлар эди. Ҳаммалари астойдил хизмат қилишди. Аҳиллик туфайли икки оиланинг орзу-ҳаваси ушалди, ёшлар бир-бирлари билан қовушди. Бундай ибратли саховатдан бошқа маҳаллалар ҳам намуна олса арзийди.

Агар бу ерда яқин бир йил ичида ҳашар йўли билан қилинган ишларни бирма бир санаб чиқадиган бўлсак, уларнинг кўлами нақадар кенглиги янада яққол намоён бўлади.

Маҳалла анжомлари бутунлай янгиланди. «Оқил ота» қабристонига кириш жойида қариялар учун масжид қад кўтарди. Ҳозир отахонлар бу хайрли ишдан миннатдорлар. Қабристоннинг дарвозаси бўсағасида бостирма тикланди. Бу ёғин-сочинли кунларда маросимга тўпланганлар учун бошпана вазифасини ўтамоқда. Маҳалла поликлиникаси қайта таъмирланиб унга ичимлик суви ва канализация олиб кирилди. Клуб ва чойхона янгиланиб газ ва сув тармоғи билан таъминланди. Ҳозир ушбу бинолар аҳолига хизмат кўрсатмоқда. Бу юмушларни амалга оширишда Ҳосил Иброҳимов, Холвой Пўлатов, раҳматли Йўлдош Тўхтаев, Жўрабой Охуновлар жонбозлик кўрсатишди.

— Маҳалламиз аҳолисининг 30 фоизини қариялар ташкил қилади,— дейди Болтабой ака.— Уларнинг ижтимоий ҳимояси йўлида мунтазам ғамхўрлик қилиб келяпмиз. Ҳозир 24 оилага туман ҳокимлиги томонидан моддий ёрдам белгиланган. Иккита оилани эса Халқ демократик партияси туман кенгаши ўз ҳомийлигига олган. Раҳбар Юсупова ва Муяссар Қосимовалар ой сайин шу ҳомийлар томонидан моддий таъминланиб турилади.

Яна бир гап. Маҳалламизда ободончилик хусусида олиб борилаётган кенг ҳажмдаги ишларнинг амалга оширилишида умумхалқ ҳашари бизга қўл келмоқда. Бирон бир жойни ободонлаштириш керак бўлиб қолса арзимас иш учун кимларнингдир эшигини қоқиб ўтирмай, ҳамжиҳатлик билан ўзимиз ҳашар уюштириб бу ишни амалга ошириб қўя қоламиз. Бир кунлик ёки бир неча соатлик меҳнатимизни бунақа керакли юмушларни адо этишдан аямаймиз.

Болтабой Йўлдошев бизни келгуси режалари билан ҳам яқиндан таништирди. Улар орасида Шаҳристон, Конибодом, Шўроб, Гиссар кўчаларини обод қилишдек хайрли ишлар, маҳалладаги бир нечта оила фарзандларини жамлаб уларнинг суннат тўйларини биргаликда ўтказиб беришдек савобли ниятлар бор эди.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

Ҳа, БМТ ташкил этилган пайтдан бошлаб ўтган ярим аср давомида у дунё халқлари ўртасида тинчлик ва ҳамкорликни таъминлашнинг мустаҳкам қўрғонига айланди. Халқаро муаммоларни музокаралар олиб бориш йўли билан тинч ҳал этиш, иқтисодий, ижтимоий, маданий масалаларни бирлашиб, ҳал этиш учун халқларнинг бошини қовуштиришда жаҳонда катта обрў қозонди.

ОЛИЖАНОБ МАҚСАДЛАРНИ КЎЗЛАБ

Мустақиллик даврида республикамизнинг БМТ билан алоқалари ҳар томонлама мустаҳкамланиб бормоқда. Тошкентда БМТнинг ваколатхонаси очилган. Ўзбекистон 1993 йилда БМТнинг маориф, фан ва маданият масалалари билан шуғулланувчи ташкилоти — ЮНЕСКОнинг аъзолигига қабул қилинди. У, 1946 йилда ташкил топган. Унинг асосий мақсади маориф, фан ва маданият соҳасида мамлакатлар ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш йўли билан дунёда тинчлик ва хавфсизликни таъминлашга кўмаклашади. ЮНЕСКО турли мамлакатларда ҳар хил илмий ва маданий тадбирлар ўтказиб туради ёки бу ишларга ёрдамлашади. Унинг ташаббуси билан 1961 йилда Тошкентда ер ости сувларини, 1969 йилда Самарқандда Ўрта Осиёнинг темурийлар даври санъатини ўрганишга бағишланган симпозиумлар ўтказилган. ЮНЕСКО масалалари бўйича Ўзбекистон миллий комиссияси иш бошлаганига ҳали кўп вақт ўтмаган бўлса-да, унинг дастурларини Ўзбекистонда жорий этиш, бир қатор халқаро тадбирларни ўтказишга муваффақ бўлинди. Шу йилнинг февраль ойида Ўзбекистонда архитектура ёдгорликларини тиклаш бўйича халқаро комиссия ўз фаолиятини бошлади. Самарқанд шаҳрида Марказий Осиёни тадқиқ этишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган илмий марказ — халқаро институт ташкил этилди. Унинг очилиш маросимида ЮНЕСКОнинг Бош директори Фредерик Майорнинг ўзи иштирок этди. Яқин келажакда мазкур халқаро ташкилот раҳнамолигида буюк соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллигига бағишланган ун кунликни, Хива ҳамда Бухоро шаҳарларининг 2500 йиллигини кенг нишонлаш режалаштирилган.

БМТнинг ҳузурида ташкил этилган халқаро ташкилотлардан бири халқаро болалар жамғармаси — ЮНИСЕФдир. У болалар хавфсизлиги, саломатлиги, она ва болалар хавфсизлигини таъминлашга, урушдан азият чекканлар, қочоқлар, оч қолганларни ҳимоя қилиш, болаларни мактабга тортиш, аҳоли яшайдиган минтақаларни ичимлик сув билан таъминлаш, табиий офатлардан зарар кўрган, муҳтож оилаларга моддий ёрдам кўрсатишга даъват этилгандир. Ҳозирги вақтда ЮНИСЕФнинг 140 дан ортиқ мамлакатларда ўз ваколатхоналари бор. Лотин Америкаси, Осиё ва Африка қитъасидаги бир қатор мамлакатларда катта дастурлар асосида кенг қамровли иш олиб борилмоқда. 1992 йилдан бошлаб ЮНИСЕФ Марказий Осиё мамлакатларидаги, жумладан Ўзбекистондаги оналар ва болалар соғлиғини ҳимоя қилиш, экология фожиаларини бартараф этиш борасида дастлабки қадамларни қўйди. 1993 — 1994 йиллар ичида мазкур халқаро жамғарма болаларни эмлаш мақсадида катта миқдордаги вакциналарни инсонпарварлик ёрдами сифатида юртимизга келтирди. ЮНИСЕФнинг республикамизга умумий ёрдам миқдори 1995 йилгача 5 миллион АҚШ долларини ташкил этди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов халқаро жамғарманинг ўзбек диёрида амалга ошираётган эзгу ишларини муносиб баҳолаб, 1994 йилда ЮНИСЕФнинг Марказий Осиё республикалари бўйича вакили Экрем Бирердинга «Соғлом авлод учун» орденини топширди. Ўтган йилнинг июнида эса Ўзбекистон Президенти болаларни ҳимоя қилиш бўйича олий даражадаги учрашувнинг декларациясига имзо чекди.

Ўзбекистон ҳукумати ЮНИСЕФ вакилларини биринчи галда она-болаларнинг касалликларининг олдини олиш ва соғлиқларини сақлаш ҳамда мустаҳкамлаш тадбирларини амалга ошириш учун Ўзбекистонга таклиф этди. Мактаб ёшигача бўлган болалар касалликларга чалинмаслиги учун босқичма-босқич эмланди. ЮНИСЕФ Ўзбекистонда яшовчи болалар ўртасида кенг тарқалган нафас олиш, кўриш ва эшитиш аъзоларининг ва бошқа касалликларнинг олдини олиш ва даволашда Ўзбекистон Республикасига яқиндан ёрдам кўрсатмоқда.

Ўзбекистон БМТнинг халқаро ташкилотларида фаол қатнашмоқда. Ўзбекистоннинг тинчиликсевар ички ва ташқи сиёсати, унда яшовчи халқларнинг тинч-тотувлиги, барқарорлик, яқин ва узоқ қўшни давлатлар билан дўстлик ва ҳамкорлик алоқалари БМТ раҳбариятининг диққат-эътиборини ўзига тортмоқда.

Ўзбекистонимизнинг халқлар ҳамжамияти юксак минбарида халқларни аҳил, тинч-тотув яшаш, ҳар томонлама ҳамкорлик қилишга даъват этувчи овози бундан буён ҳам баралла янграйверади.

Анвар КАРИМОВ,
тарих фанлари номзоди.

17-модда. «Ўзбекистон Республикаси халқаро муносабатларнинг тўла ҳуқуқли субъектидир. Унинг ташқи сиёсати давлатларнинг суверен тенглиги, куч ишлатмаслик ёки куч билан таҳдид қилмаслик, чегараларнинг даҳлсизлиги, низоларни тинч йўл билан ҳал этиш, бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик қоидаларига ва халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этилган бошқа қоидалари ва нормаларига асосланади.

Республика давлатнинг, халқнинг олий манфаатлари, фаровонлиги ва хавфсизлигини таъминлаш мақсадида иттифоқлар тузиши, ҳамдўстликларга ва бошқа давлатлараро тузилмаларга кириши ва улардан ажралиб чиқиши мумкин».

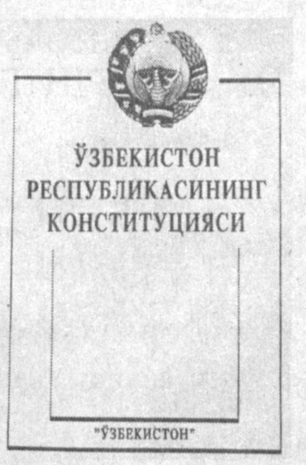

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси амал қилмоқда

АДОЛАТ — ТАШҚИ СИЁСАТИМИЗ АСОСИ

Маълумки, 1990 йил 20 июнда Ўзбекистоннинг «Мустақиллик тўғрисидаги Декларацияси», 1991 йил 31 августда эса «Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Қонуни қабул қилинди. 1 сентябрь Республикамизнинг Мустақиллик байрами куни деб эълон қилинди. Шу вақтдан эътиборан Ўзбекистон жаҳонда суверен давлат сифатида тобора мустаҳкамланиб ва ривожланиб бормоқда. Ҳозирги кунда 150 дан ортиқ мамлакат Ўзбекистонни мустақил давлат сифатида расман тан олган. Мамлакатимиз 80 га яқин давлат билан дипломатик муносабатлар ўрнатган. Булар Ўзбекистоннинг жаҳон сиёсат майдонида муносиб ўрин олаётганлигини яққол кўрсатиб турибди.

Конституциямизнинг Ўзбекистон ташқи сиёсатига бағишланган IV бобида фақат битта —17-модда мавжуд бўлиб, унда ташқи сиёсатнинг конституциявий қоидалари ўрнатилган. Ушбу модда мазмунан халқаро ҳуқуқ меъёрлари устунлигини сўзсиз тан олади ва Ўзбекистоннинг халқаро муносабатларнинг тўла ҳуқуқли субъекти эканлигини алоҳида таъкидлайди. Бунинг маъноси шуки, Ўзбекистон Республикаси мустақил давлат сифатида белгиланган халқаро ҳуқуқ меъёрларига биноан мустақил халқаро алоқалар ўрнатиш учун юридик қобилиятга, халқаро ҳуқуқ ва мажбуриятларни мустақил амалга ошириш имкониятига эга.

17-моддада Ўзбекистон ташқи сиёсатининг моҳияти, мазмуни, асосий мақсади ва вазифалари баён этилган. Ташқи сиёсатнинг асосий тамойилларини белгилашда Президентимиз Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» деган китобида асослаб берилган кўрсатмалари дастуруламал бўлиб хизмат қилган.

Юртбошимиз томонидан илгари сурилган тамойиллар Конституцияда қуйидагича ифодаланган: 1) давлатларнинг суверен тенглиги; 2) куч ишлатмаслик ёки куч билан таҳдид қилмаслик; 3) ўзга давлатларнинг ҳудудлари яхлитлиги, чегараларнинг дахлсизлигини тан олиш; 4) низоларни тинч, сиёсий воситалар йўли билан ҳал этиш; 5) бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик қоидаларига ва халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этилган бошқа қоидалари ва нормаларига оғишмай риоя қилиш.

Ўзбекистон ташқи сиёсатда юқоридаги принципларга оғишмай амал қилмоқда. Шу боис у билан тобора кўпроқ хорижий мамлакатлар дўстлик ва ҳамкорлик ришталарини мустаҳкамламоқда, дипломатик, сиёсий, иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий алоқалар ўрнатишга интилмоқда.

Конституциянинг 17-моддасининг энг муҳим жиҳати шундаки, унда ташқи сиёсатнинг асосий диққат-марказида давлатимизнинг, халқимизнинг манфаатлари, фаровонлиги ва хавфсизлиги ётганлиги алоҳида таъкидланади. Худди шу мақсадда Ўзбекистон турли иттифоқлар тузиши, ҳамдўстликларга ва бошқа давлатлараро тузилмаларга кириши ва улардан ажралиб чиқиши мумкинлиги Конституцияда мустаҳкамланган. Бу эса республикамиз ҳақиқий суверенитетини ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш йўлидаги муҳим қадамлардандир.

Конституцияда ўрнатилган юқоридаги меъёрлар қатъий амал қилмоқда ва ҳаётий воқеликка айланмоқда. Масалан, бугунги кунда 20 дан ортиқ хорижий мамлакатларда Ўзбекистоннинг дипломатик элчихоналари фаолият кўрсатмоқда. Республикамиз пойтахти — Тошкентда эса 30 дан ортиқ мамлакатнинг, шу жумладан Америка Қўшма Штатлари, Япония, Германия, Буюк Британия, Франция ва Хитой каби буюк давлатларнинг элчихоналари ишлаб турибди. Ўзбекистон 1992 йил 2 мартдан эътиборан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти (БМТ) аъзоси. Унинг БМТ қошида доимий ваколатхонаси мавжуд. Ўзбекистон қўшилмаслик ҳаракатига ҳам қабул қилинган ва парламентлараро иттифоқнинг аъзосидир. Шунингдек, республикамиз 20 дан ортиқ халқаро иқтисодий ва молиявий бирлашмалар аъзоси ҳамдир. Жумладан, БМТнинг иқтисодий масалалари, Жаҳон банки, Халқаро Валюта Фонди, Халқаро молия корпорацияси, Иқтисодий тараққиётга кўмаклашувчи ташкилот, Халқаро меҳнат ташкилоти, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти каби ва бошқа кўпгина обрўли халқаро молиявий-иқтисодий ташкилотларга аъзо бўлиб кирди ҳамда уларда фаол иштирок эта бошлади. Ўзбекистон Марказий Осиё давлатлари билан биргаликда Туркия, Эрон ва Покистон томонидан тузилган Иқтисодий ҳамкорлик ташкилотига аъзо бўлиб кирди. 1994 йил июнь ойида Ўзбекистон Тарифлар ва Савдо Бош Битими (ГАТТ)да кузатувчи мақомини олди.

Шундай қилиб, Ўзбекистон Республикаси Конституциянинг 17-моддасида белгиланган меъёрларга тўла ва оғишмай амал қилган ҳолда одилона ва оқилона ташқи сиёсат юритмоқда. Бу эса, Аллоҳга шукрлар бўлсинки, юртимизда тинчлик ва осойишталикни таъминлаб турибди, халқимизда буюк келажакка ишонч руҳини ҳосил қилиб, ижодкорлик, меҳнатсеварлик кайфиятларини туғдирмоқда. Ўзбекистоннинг халқаро майдонда обрў-эътибори тобора ошиб бораётганлиги боиси ҳам ана шундан.

Ҳайдарали МУҲАМЕДОВ,
Тошкент Давлат юридик институти ўқитувчиси.

Қизларжон! Уларнинг суҳбати албатта, гўзаллик ҳақида бўлади. Тўртта қизнинг боши бир ерга қовушдими бас, ширин суҳбат муҳаббат мавзусига ўз-ўзидан кўчади. Омон бўлинг қизларжон!

Равиль Альбеков олган сурат.

Мутахассис мулоҳазалари

ШАРОИТ БЎЛСА БАС

Республикамиз ҳукумати қарорларини бажариш ва бу борада олиб борилаётган ислоҳотлар тиббиёт соҳаси ходимларини тайёрлаш ишлари олдига янги масалалар ечимини қўймоқда. Бу масалалар ҳозирги замон талабига жавоб берадиган узлуксиз таълим бериш ва малакали ходимларни, айниқса янги техника ва технология соҳаларида кадрлар тайёрлаш тизимини ишлаб чиқишни талаб этади. Айниқса рентгенологларни тайёрлаш масаласи Ўзбекистонда қатор ўзига хос муаммоларни ўз ичига олади.

Рентген соҳаси бўйича ўқитиш жараёнига ажратилган ўқув соатлари содда билимлар беришгагина етарли. Дастлабки билимларни талабалар клиникага оид соҳаларни ўрганишдан олдин ўзлаштириши уларнинг мутахассислик даражасини янада пасайишига олиб келади. Олинган билимлар талабалар институтни битириш вақтига келиб хотираларидан кўтарилган бўлади.

Бугунги кунда рентгенология соҳаси қайта қуриш, тикланиш даврини бошдан кечирмоқда. Бу фан ўз услубида фақат ионлашган нурланишлардан фойдаланган тиббиёт соҳасидан бошқа турдаги нур энергияси ва унга яқин манбаларни қамраб олган нур диагностикаси ёки диагностик радиология соҳасига айланиб кетди.

Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлиги қошидаги республика рентгенология ва радиология марказининг маълумоти бўйича 1991 йилда 975 рентгенологдан 578 таси нафақа ёшидаги кишилар эди. Ҳозирги кунда бу кўрсаткичнинг ўсиши кузатилмоқда. Бунга қўшимча қилиб 1986 йилда ишлаш муддати 5 йилгина бўлган рентгенологларнинг сони 174 бўлиб, улар 17,5 фоизни ташкил этган бўлса, 1991 йилга келиб улар сони камайиб 120 киши қолгани ёки 12,3 фоизга тушганлиги инобатга олинса, масаланинг моҳияти янада ойдинлашади. Ушбу вақт ичида нафақа ёшидагилар сони яна 14 фоизга ошди. Амалий ишларнинг натижалари рентген соҳа бўйича мутахассисликка ўқитиш рентген нурларининг физикавий асосларини, ускуналарнинг тузилишини фотопроцесс, рентгенология, аъзолар нормал анатомиясини ўргатадиган курсларда ўтказилиши керак. Ҳозирда эса биринчи марта мутахассисликни ўзлаштириш дарсларини 2-4 ой давомида, иш жойларида, услубий талабларга риоя қилмаган ҳолда, маърузалар ва семинарларсиз тажрибали рентген мутахассисларининг «елкаси орқасида» ўзлаштириш ҳоллари кузатилмоқда.

Ҳозирги кунда рентгенология бўйича 11 ой мобайнида интернатура орқали мутахассислар тайёрлаш ҳам амалга оширилмоқда. Аммо тажриба шуни кўрсатмоқдаки, ўқитишнинг бу шакли, интернатура ўтувчилар аввал циклолди тайёргарликларини ўтганларидагина тўлақонли бўлар экан. Циклолди тайёргарликларисиз ўтказилган интернатура жойларда ўтказиладиган ўқитишларни узайтирилган шаклига айланиб юқорида санаб ўтилган ҳамма камчиликларни ўз ичига олади.

Нур билан текшириш соҳаларининг мавқеининг ошганлигини ҳисобга олиб, қайд қилинган масалани мутасадди ташкилотлар томонидан 6 ой давом этадиган рентген мутахассисларини тайёрлаш курсларини ташкил этиш масаласини кўриб чиқиш пайти келди деб ҳисоблаймиз. Биринчи марта мутахассисликни ўзлаштиришга келганларни дастлаб циклолди тайёргарликларини ўтиши керак деган масалани ҳал қилиш фойдадан холи эмас. Сиртдан ўқиш пайтида тингловчилар физика, аъзоларнинг нормал анатомияси ва физиологияси бўйича назарий тайёргарликларни ўтган бўладилар. Бу эса қатнаб ўқиш курсларининг муддатини қисқартиришга имкон берарди.

Яна бир муҳим муаммо — рентген соҳасини ўзлаштирмоқчи бўлганларнинг ёшларини қатъий белгилаш тўғрисида. Бу масаланинг ўзига хос томони бўлиб, рентген соҳасидаги эркакларни 50 ёшда, аёлларни эса 45 ёшда нафақага чиқиш ҳуқуқига эга эканлигидир. Биздаги маълумотлар бўйича мутахассисликни ўзлаштиришга кўпинча 35 — 50 ёшга кирган кишилар келади. Бу нафақа ёшига яқинлашган кишиларни ўқишга қабул қилиш, давлат маблағини бекор сарфлаш мақсадга мувофиқмикан? Мутахассисликни ўзлаштирган ходимларни нафақа ёшига етгунча соҳа бўйича 15 — 20 йил ишлашини таъминлаш мақсадида ўқишга қабул қилинадиганларнинг ёшини 30 — 35 йил билан чегаралаш тўғри эмасмикан?

Ҳар бир шифокор ихтисослаштиришга ўтишдан олдин клиник соҳалар бўйича 3 йил муддат ишлаган бўлиши керак деган талаб бор. Бу талабни бажариш масаласи баҳсга лойиқ муаммодир. Участкаларда ва бошқа жойларда ишлаган шифокорлар ўтган муддат ичида рентген соҳасини ўзлаштиришга зарур бўлган тиббиёт институтида олган билимларини унутади. Кўпинча бу муддат чўзилиб кетиб, 5—10 йил ва ундан ҳам кўп давом этади. Бу эса рентген соҳасига кеч ўтилишининг асосий сабабларидан биридир. Фикримизча, талабалар тиббиёт институтини битирган замон рентген соҳасини ўзлаштиришларига рухсат бериш керак. Республикамизда жойларга чиқиб рентгенология бўйича ўқитишни ташкил этиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Мавзулар бўйича ташкил этилаётган ўқитиш жараёнига бошқа давлатлардан етакчи мутахассисларни таклиф этиш масаласи ҳам анчагина эътиборга лойиқ. Ўзбекистонда рентген соҳаси бўйича мутахассисларни тайёрлашда малака ошириш кафедраларини замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш рентген усулларини нур ёрдамида текшириш ўтказадиган бошқа усуллар билан узвий боғланишини таъминлашдадир, деб ҳисоблаймиз.

Шаҳобиддин МИРҒАНИЕВ,
Тошкент шифокорлар малакасини ошириш институти рентгенология кафедраси мудири.
Эркин ШОМИРЗАЕВ,
Республика рентгенология марказининг мудири.

Савол сиздан — жавоб биздан

ГАБРИЭЛЬ ХОНИМНИНГ МЕРОСИ

Европада жуда ҳам кўплаб модалар, янги либослар яратиш билан шуғулланувчи моҳир усталар, уларнинг фирмалари бор. «Шанель» ўшаларнинг бири. Илтимос, шу ҳақда ҳикоя қилсангиз.

Назира ҲАМИДОВА,
чевар.

Ўтган асрда қаҳвахона эгалари, дўкондорлар, сайёр савдогарлар Франция иқтисодий ҳаётида сезиларли роль ўйнаганлар. Улар фермер хўжалиги, хусусий корхоналар етиштирган молларнинг бир қисмини сотиш билан халқни еб-ичирганлар, имкон қадар кийинтирганлар. Савдо билан эса бутун-бутун оилалар шуғулланган. Сайёр савдогарлик авлоддан-авлодга мерос бўлиб қолган.

Гапни савдодан бошлаганимиз сизга эриш туюлаётган бўлса керак. Ҳамма гап шундаки, Габриэль Шанель XX аср аёллар либосида тамомила янги услуб яратган маҳоратли чевар ана ўша сайёр савдогарлар авлодидан.

Шанелларнинг ҳаёти жуда мураккаб кечган. Улар шаҳардан-шаҳарга, қишлоқдан-қишлоққа кўчиб юрганлар. Мана шундай машаққатли ҳаётдан толиққан Шанелларнинг бирининг ноқонуний хотинининг, Сомур деган бойнинг қўналғасида дам олишаётганида, кўзи ёриди. Шундай қилиб Габриэль номини олган қизалоқ 1883 йилда туғилди.

Қизалоқнинг ҳаёти оғир кечди. Айниқса онасининг ўлимидан кейин янада оғирлашди. Отаси у туғилишидан олдин уйдан чиқиб кетганича қайтиб келмади. Олижаноб кишилар уни роҳиба хотинлар пансионатига жойлаштириб қўйишди. Вояга етганидан кейин эса майда-чуйда билан савдо қилувчи дўконга сотувчи қилиб олишди.

Габриэлнинг ўз ҳаёти учун, ўз келажаги учун кураши мана шу ердан бошланади. Сайёр савдогарликни мутлақо хоҳламайдиган қиз 1905 йилда қаҳвахонага кўнгилочар бўлиб ишга киради. У қўшиқ айтади, рақсга тушади. Ўзидан ҳам уддабурон дугонаси Орланди уни ўз жамиятига олиб киради. Шундай қилиб, Габриэлнинг атрофида артистлар, рассомлар, графлар, баронлар, оқсуяклар уюмалаша бошлайди. У инглиз аристократи Балсаннинг қасрига кўчиб ўтади. Бу ерда казо-казолар кўплаб йиғилишар, адабиёт, санъат, сиёсат, модалар ҳақида давомли суҳбатлар бўлар, ҳаваскорлар томошалари ижро этиларди. Габриэль айнан ўзининг биринчи моделларини улар учун тикади. Томошаларга ўзи кийим тайёрлайди. Шундай қилиб, Габриэлнинг янги моделлари ҳақида Парижда гап-сўз бошланади. Албатта Шанелга шон-шуҳрат бирданига келмади. У кечаю кундуз ишлади. Минглаб моделларни яратди. Шундай қилдики, Шанель деган сўз янгилик деган сўзни ифода этадиган бўлди. Вестминистер Герцоги ва буюк князь Дмитрий, Пабло Пикассо ва Модельянилар чевар аёлга эътибор бера бошладилар. 20-30-йиллардаёқ Шанель ажойиб кийим-бош турларини яратди. Лекин бу кашфиётлар 60-йиллардагина бутун Европани забт этди.

Шанель либос борасида чинакам инқилоб ясади. Ниҳоятда нафис, кўркам, қоматга ёпишиб тушадиган услубда тикилган турли-туман қуйлаклар, костюмлар жаҳонга машҳур бўлиб кетди. Уни оддий аёллардан тортиб, қироличаларгача кия бошлади.

Габриэль ўзининг истеъдоди туфайли жаҳонга машҳур бўлди. Ўзининг модалар уйига асос солди. Бир қанча намойиш этувчи аёлларни ишга таклиф қилди. Янгилик яратишдан бир лаҳза бўлсин тинмади. У ўзини ҳам, бошқаларни ҳам қийнарди. Рақобатчи Кристиан Диор ўзининг латиф моделлари билан пайдо бўлганида Шанель оромини йўқотди. У ишга бутун вужуди билан шўнғиди. Шундай ажойиб либос намуналарини яратдики, бутун Европа ҳайратга тушди.

1971 йил. 87 яшар Габриэль Шанель ҳали ҳам тиним билмай ишларди. У ўлишига ўн кун қолганида ҳам янги модель устида бош қотирди. 1971 йилнинг 10 январида либослар қироличасининг юраги уришдан тўхтади. Лекин у бизга, ўсиб келаётган авлодга ўзининг саҳий юрагини, ноёб истеъдодини мерос қилиб қолдирди. Албатта модалар яратилаверади, эскираверади, лекин Шанель яратган услуб узоқ яшайди.

Бугун Шанель деганда биз нафақат ажойиб кийим-кечакларни, балки ўткир исли атирларни, гўзал бош кийимларини, энг муҳими барчани лол қолдирадиган аёлнинг нозик дидини кўрамиз.

Толиб САЪДУЛЛАЕВ
тайёрлади.

Истеъдод куртаклари

МУСАВВИР ОРЗУЛАРИ

Қайсики мусаввир билан суҳбат қурар экансиз, санъат оламига кириб келишига авлодларидан, қўни-қўшни ёхуд таниш-билишларидан кимдир унинг юрагига тасвир чўғини солганлигини айтади. Иқболни санъат даргоҳига етаклаган омил ва куч оила муҳити, ота-онаси бўлган. Иқболнинг отаси унга ўқиш-униш учун барча шароитлар яратиб берган, ҳар қадамини поклик ва меҳнатсеварликка ўргатган бўлса, онасининг беозор тарбияси фарзандига нисбатан қалбида жўш урган инсонийлик ғурури мурғак тасаввурга қанот, кўнглидаги орзуларига эрк берди.

Иқболжон Илҳомжонов ўрта мактабда саккизинчи синфни тамомлаб, Қўқон бадиий билим юртида ўқий бошлайди. Билим юртини тугатиш йиллари Чингиз Аҳмаров, Баҳодир Жалолов каби етук Ўзбекистон халқ рассомлари билан учрашади. Рассомларнинг самимий сўзлари, дўстона маслаҳатлари ёш рассом қалбига ўт қалагандек бўлди. Касбига бўлган ҳурмати ва иштиёқи уни Тошкент Давлат санъат институтига етаклаб келди. Бу даргоҳда Иқболни Ўзбекистон халқ рассоми Неъмат Қўзибоев ўз бағрига олиб, устозлик қила бошлади.

Бу йиллар орасида институт кўргазма залида бир неча маротаба портрет ва маиший жанрга мансуб асарларининг кўргазмасини очди. Бу кўргазмалари Иқболга рассом бўлиб етишишига ва ҳамкасб ўртоқлари орасида ўз мавқеини белгилаб олишига катта ёрдам берди.

Иқбол Илҳомжоновнинг ижоди серқирралиги билан ёрқин кўзга ташланиб туради. Рассом ижодида аёл образлари ўзгача аҳамият касб этган ҳолда, кўпинча гўзаллик тимсоли, нафосат, илҳом ва завқ-шавқ ҳаёт рамзи бўлиб гавдаланади. Баъзи бир қиёфаларда эса, аёл тақдирини тарихнинг барча қатламларида гавдалантиришга интилади, жумладан, «Ҳожи хола» портрети, «Саида» портрети, «Коммуна Исмоилова» портрет асарлари юқоридаги фикрларимиз далили бўла олади.

Рассом ижодида мени кўпроқ ўзига жалб этган томони Бобур туркумига кирувчи асарларидир. Рассомнинг бу туркумдаги асарларининг сони бир қанча бўлиб, ҳар асар турли қиёфаларда, турлича ранглар чашмасида ўзгача ҳусн таратган.

Мусаввирнинг драматик ҳолатни акс эттириши жиҳатидан «Соғинч» асари алоҳида ажралиб турди. Асарда Бобур ва элчининг ҳаяжонга тўлган ҳолати усталик билан тасвирланган. Элчининг ғамгин сўзларидан Бобурнинг руҳияти чўккан қалбида ғазаб куртаклари уйғонар, она юртига нисбатан қанчалик муҳаббати кучли бўлса-да, бегона юртдалиги унинг қалбини тирнар эди. Атрофдаги табиатнинг гўзал манзараси ҳам гўё икки суҳбатдошнинг ғамгин чеҳрасига уйғун ҳолда сирли тус олгандек.

Рассомнинг бу туркумдаги асарларини томоша қилар эканмиз, Бобур қиёфасини ўтмиш, Бобур замонасида, қолаверса ҳозирги кундаги актёрлар ижросида акс эттирилиши санъат аҳли меҳрини қозонмоқда. «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Муҳамадали Абдуқундузов Бобур ролида» асари юқоридаги сўзларимнинг аниқ бир исботидир. Асар жозибаси ҳеч бир томошабинни бефарқ қолдира олмайди. Аксинча у ўзига тортиб сизни мафтун этади. Асарда жам бўлган бу сирли кўриниш актёр томонидан Бобурга хос ҳаётий кечинмаларни тўла ҳаяжонли, бегона юртларда ўз юртига интиқли ҳолларида намоён бўлади. Рассомнинг бу асари дунёга келишида Муҳамадали Абдуқундузовнинг юксак истеъдод соҳиби эканлиги катта туртки бўлса, рассомнинг Бобурга бўлган чексиз ҳурматлари пойдевор вазифасини ўтаган.

Рассомнинг «Бобур ва қовун» асари ҳам алоҳида ажралиб туради. Шоир ҳаётининг кексалик даврида Андижон қовунидан тановул қилиб, хаёл оғушига чўмган. Унинг Ватан соғинчи ва бевафо дунё ташвишларидан боши эгилган, ёнида эса Андижон қовуни. Гўё ундан таралаётган хушбўй ҳид Бобурнинг ёдига Андижон водийлари-ю Самарқанд воҳаларининг, ёшлик ва бебошлик дамларини солаётгандек... Бу туркумдаги Бобурнинг лирик ва драматик ҳолатини акс эттирувчи асарлар бир қанча бўлиб, уларда рассом Бобур қиёфасини турли ҳолатларда бера олган. Бу асарларни томоша қилиш орқали бир неча дақиқа ўтмиш билан ҳамнафас бўла оласиз.

Ҳали ёш бўлишига қарамай ўз асарлари билан томошабин меҳрини қозона олиш даражасига эришиш кўпчилик томошабинларни қизиқтиради. Шу боис савол билан Иқболжонга мурожаат қилдик.

— Иқбол, айтингчи, шогирд сифатида кимларни ўзингизга устоз дегингиз келади? Мусаввирлик касби хусусида шахсий фикрингиз?

— Авваламбор шуни айтмоқчи эдимки, қайсики инсон мусаввир бўлиб улғаяр экан, кимдир унга мўйқалам тебратиш ҳамда санъат сирларини қунт билан ўргатиши керак бўлади. Менинг санъат кишиси бўлиб камол топишимда Ўзбекистон халқ рассомлари Чингиз Аҳмаров ҳамда Неъмат Қўзибоевлар катта роль ўйнаганлар, шогирд сифатида улардан бир умр миннатдорман.

Рассомлик катта қунт ва дил талаб қилувчи соҳадир. Қолаверса дунё гўзаллиги, ҳаётнинг турфалиги, тенглик ва баркамоллик мусаввир асарларида ўз аксини топади. Санъатда инсоннинг шахсиятига қараб эмас, аксинча ижодининг асл моҳиятига қараб баҳоланмоғи лозим. Акс ҳолда бу соҳа ўз хусусиятини йўқотиб даромад манбаига айланиб қолиши бир ҳолдир...

Иқболжон авлодларимиз ва аждодларимиз руҳи, санъати, маданияти, билан яқиндан танишиш ва улар ҳақида янгидан-янги асарлар яратиш орзусида ижод қилмоқда. Мусаввир билан бўлган учрашувдан сўнг ҳам унинг орзу ва ниятларига шерик, ижодига оқ йўл тилаш билан бирга, рассомдан келгусида халқимиз меҳрини қозонувчи асарлар кутиб қоламиз.

Иқболжон ЖАЛИЛОВ.

Туркистон — умумий уйимиз

ОРЗИҚИБ КУТИЛГАН ФЕСТИВАЛЬ

Куни кеча Тошкентда қўғирчоқ театрларининг V республика фестивали тантанали равишда очилди. 29 октябргача давом этадиган бу фестиваль Ўзбекистон Мустақиллигининг 4 йиллигига бағишланиб, «Туркистон — умумий уйимиз» шиори остида иш кўради. Биз фестиваль ташкилотчиларидан бири — Ўзбекистон театр арбоблари уюшмасининг президенти, Халқ артисти Берноpа Қориева билан учрашиб, ушбу фестиваль ҳақида сўзлаб беришни илтимос қилдик.

— Фестиваль ўзининг қисқа бўлса ҳам тарихига эга. 1987 йилда «Театр ва замон» ҳаракати бошланганда илк бор Тошкент шаҳрида ўтказилган эди. Шундан кейин ҳар икки йилда Бухоро, Самарқанд, Андижон шаҳарларида ўтказилди. Навбат яна пойтахтимизга келди.

Албатта фестивалга барча театрлар энг яхши асарлари билан қатнашадилар. Ўз вақтида Бухоро вилояти қўғирчоқ театри «Насриддин Бухорода» томошаси билан донг қозонган эди. Унинг томошаларини Польшада ҳам ҳайрат билан кўришганди. Республика қўғирчоқ театри тайёрлаган «Фотиманинг саргузаштлари», «Карвонсарой» томошалари Покистон ва Туркияда халқаро фестивалларда совринли ўринларни эгалладилар.

Республикамиздаги фестиваль бўлиб ўтган шаҳарлардаги қўғирчоқ театри мухлислари жаҳондаги етакчи қўғирчоқбозларнинг маҳорати қанчалар баланд эканлигига ўзлари гувоҳ бўлган эдилар. Айнан шу нарсани қониқиш билан айтиш керакки, бу учрашувлар барчамиз учун катта ижодий имтиҳон бўлди. Шу сабабли фестивални биз орзиқиб кутган эдик.

Бу йилги фестивалга Қирғизистон қўғирчоқбозлари «Найман она», қозоғистонлик биродарларимиз «Бремен созандалари», «Концерт», Россиянинг Ульянов вилояти театри «Ўлик малика ҳақида эртак» сингари томошалари билан иштирок этадилар. Фестиваль эгаси — Республика қўғирчоқ театри ижодий жамоаси эса ўзининг энг яхши спектакли бўлган «Лочинча» билан иштирок этади.

Бу йилги фестиваль ҳайъати ҳам ниҳоятда нуфузли. Улар орасида санъатшунослик доктори, халқаро UNIMA қўғирчоқ театрлари ассоциациясининг вакили И. Н. Жаровцева, профессор М. Қодирова ва бошқалар бор.

Томошалар асосан икки саҳнада — Республика қўғирчоқ театри ва Маннон Уйғур номли Тошкент Давлат санъат институти ўқув театри саҳнасида намойиш этилади.

Сўзимнинг охирида ҳомийларимиз бўлган «Тошшаҳарйўловчитранс» давлат уюшмаси, «Демир», «Табани корпорейшн», «Шинаки», «Атлантик Восток», «Ай-Сель» фирмаларига ўз миннатдорчилигимизни изҳор этамиз!

Фестиваль томошаларига марҳамат қилинг!

Ғолиб МИРЗО ёзиб олди.

Болалар масканларида

МАСЪУЛИЯТЛИ ЮМУШ

Машҳур кино арбоби Михаил Ромм бир куни талабаларига: «Кўпчилик ўзини уч соҳада мутахассис деб билади: кино соҳасида, беморни даволашда ва бола тарбиясида. Аслида бундан мураккаб, нозик соҳанинг ўзи йўқ» — деган эди. Дарҳақиқат бола тарбиясидек масъулиятталаб юмуш бўлмаса керак. Болаларнинг бирор соҳа эгаси бўлиши билан бирга ҳунарли бўлмоғи, имкониятларидан тўла фойдаланмоғи учун ўзбек хонадонлари қадимдан фарзандларини «Эти сизники, суяги бизники», «Боламнинг қўли ҳунарсиз қолмасин, уста», — дея шогирдликка беришган. 14—15 ёшли ўғил болаларнинг қўли 1—2 йил ичида нон ёпиш, дурадгорлик, ўймакорлик, наққошлик, кулолчилик қилишга келиб қолса, қизлар бинойидек тикув-бичув ишларини уддалаб олишган.

Ҳунарли қўл хор бўлмай, ҳалол меҳнат эвазига ёзилган дастурхон файзи ўзгача бўлган. Энди 4 ёшга кириб, тетапоя бўлаётган юрт эгаларининг тарбияси қандай бўлаяпти? Уларнинг жонбахш томирлари аждодларимизнинг анъаналаридан баҳра олаяптимикан? Шу ўйлар бизни пойтахтнинг Шайхонтоҳур тумани болалар ва ўсмирлар ижодиёти маркази сари етаклади. Марказ директори Носир Файзиев амалга оширилаётган ишлар ва режалари билан ўртоқлашди.

— Болалар ва ўсмирлар ижодиёти марказида 37 тўгарак бор. Уларнинг 10 таси бевосита тумандаги мактабларда фаолият юритади, 27 таси эса марказ қошида. Машғулотларимиз 2 сменада олиб борилади. Замон талаби, ўқувчиларимиз хоҳиши билан янги тўгараклар ташкил қилганмиз. Марказда кўпроқ миллий санъат турлари йўналтирилган бўлиб, Миллий наққошлик, миниатюра, рассомчилик, суратга олиш, бадиий каштачилик, бичиш, тўқиш бўлимлари бор. Кузатувларимдан кейин шунга амин бўлдимки, бизда Бухоро, Сурхондарё зардўзчилиги ривожланмаган, сурхондарёлик моҳир зардўзчи синглимизни ишга таклиф қилиб, зардўзлик гуруҳи ташкил қилдик.

Ўзбек-турк тили ва компьютер марказини очиш арафасида турибмиз. 5 ойлик курсда ўзбек, турк, инглиз тиллари мутахассислари ўқув машғулотларини олиб борадилар. Ўқув гуруҳига 7-синфдан юқори маълумотга эга бўлган ёшлар тест синовлари билан қабул қилинади. Курсни муваффақиятли якунлаганларга турк лицейларига йўлланма берилади.

Тез кунларда «Уста-шогирд» болалар ательеси иш бошлайди. Мактабларда (махсус ихтисослаштирилган мактаблар бундан мустасно) санъатга, театр, кино, журналистика, ижодга эътибор ҳануз кўнгилдагидек эмас. Шуни назарда тутиб биз шоир Тўлқин, театр даргоҳларида абадий ҳамкор бўлиб фаолият юритаётган Фарҳод Файзиевлар билан ижодий алоқалар ўрнатмоқчимиз. Мақсадимиз марказ болаларга кераклигини, унинг қамрови чегарасиз эканлигини намоён қилиш.

Малоҳат МИРСОБИРОВА.

Ўлкамизнинг шифобахш гиёҳлари

ҚУЁНЛАБ—НОЁБ ЎСИМЛИК

Лагохилус (ёки қуёнлаб,бозулбанг) лабгулдошлар оиласига кирувчи, фақат Марказий Осиёда ўсувчи ноёб ўсимликдир. Унинг ҳаммаси бўлиб 44 тури мавжуд бўлиб, республикамизда 17 тури ўсади. Бу авлод ўсимликларнинг фақат бир тури илмий табобатда қўлланилади. Лагохилус ўзбек тилида бозулбанг деб аталади. Яна ҳам оддийроқ қилиб айтганда қуёнлаб демакдир. Бунинг боиси лагохилуснинг гул кўриниши қуённинг лабини эслатади.

Лагохилус кўп йиллик бўлиб, тош тупроқли тоғ олди тепаликларида, кўҳна Самарқанд, Бухоро, Навоий ва Жиззах вилоятларида кўплаб учрайди. Бу ўсимлик иссиқликни ёқтиради, шунинг учун у кўпроқ қуёш нури тушадиган жануб тепа ёнбағирларида ўсади. Июнь—август ойларида қийғос гуллайди, июль—сентябрда уруғ тугади.

Лагохилус иссиққа ниҳоят даражада чидамли бўлиб, у август ойида ҳам атрофда ҳамма ўсимликлар сарғайиб қуриб қолганда ҳам ям-яшил ҳолда сақланади. Бу ўсимлик бирмунча аччиқ бўлгани учун уни чорва моллари истеъмол қилмайди. Лагохилусни дала ҳовлиларда, ботаника боғида ва махсус хўжаликларда уруғдан экиб кўпайтириш мумкин.

Лагохилус бўйи 20—60 сантиметр бўлган ўт ўсимликдир. Пояси тиконли, сертукли, кўтарилувчи, асос қисми ёғочланган, тўрт қиррали бўлиб, қаттиқ безли туклар билан қопланган. Барги оддий, 3—5 бўлакка қирқилган, пояда банди билан қарама-қарши ўрнашган. Гуллари пояда ва шохларида ярим ҳалқа шаклида жойлашган. Меваси — 4 та ёнғоқча. Гули қийшиқ бўлиб, лабгулдошларга хос тузилган. Гул олди барги уч қиррали, қаттиқ бўлади. Гулкосачаси воронкасимон, кенгайган, 5 та томирли ва 5 та тишли, узунлиги 5-6 миллиметр тиконсимон ўткир учли. Гултожиси оч пушти рангли, икки лабли, оталиги 4 та, оналик тугуни 4 бўлакли, юқорига жойлашган.

Лагохилус доривор ўсимлигини қийғос гуллаганда ёки уруғ боғлаганда йиғиб олиш керак. Бунинг учун ўсимликни илдиз устидан 5 сантиметр юқоридан кесилади. Уруғланган 3—4 туп ўсимлиги қолдирилади. Бу кейинги йилларда ушбу ўсимликларнинг яна ўсиб чиқишини таъминлаш учун қилинади. Лагохилус ўсимликларининг заҳираларини тиклаш ва сақлаш учун 4—5 йилда бир марта йиғиб олинади. Йиғилган ўсимлик соя жойда 3—4 кун қуритилади, сўнгра уни қоқиб, барги, гули, гулкосачаси поясидан ажратиб олинади. Пояси ташлаб юборилади.

Тиббиётда ишлатиш учун йиғилган тайёр маҳсулот гул, гулкосача ва қисман барг аралашмасидан иборат бўлиб, ҳиди кучсиз ёқимли, қўл орасида эзилганда ҳиди кучаяди. Мазаси аччиқ. Унда 30 дан ортиқ элементлар борлиги аниқланган.

Лагохилус ўсимлиги кучли қон тўхтатувчи восита сифатида ўпка, бурун, бодом безларидан, ошқозон ва ўн икки бармоқ ичак яраларидан, бачадон, бавосил ва бошқа органлардан ҳамда шикастланиш натижасидаги қон кетишларини даволашда яхши натижалар беради. Ундан ташқари бу ўсимлик қон ивиш жараёни бузилганда, гемофилия, верльгоф касалликларида, тромбоцитларнинг сони камайиб, уларнинг адгезия ва агрегация хоссалари сусайганда ҳам самарали фойда беради.

Лагохилус ўсимликларини ўрганиш ботаниклар томонидан 200 йил илгари бошланган бўлса, кимёгарлар 60 йил илгари, фармакологлар 50 йил илгари текшира бошлаганлар.

Фармакологларнинг тадқиқотлари шуни кўрсатадики, бу ўсимлик жуда ноёб бўлиб, у тирик организмга кўп қиррали ижобий физиологик таъсир кўрсатади. Бу ўсимликларнинг физиологик таъсири ҳақида илмий адабиётда 500 дан ортиқ илмий мақола чоп этилган. Ушбу ўсимликлар қон ивишини тезлатишдан ташқари, тинчлантириш, қон босимини пасайтириш, томирларни кенгайтириш, аллергияни ва диатез касалликларини даволаш хоссаларига ҳам эгадир. Бундан ташқари лагохилус ўсимлиги капилляр ва бошқа қон томир деворларини мустаҳкамлаш хусусиятига ҳам эга ҳамда томир тортишишини, шиш, шок, невроз ва эркаклардаги жинсий заифлик касалликларини ҳам даволайди.

Олимларнинг текширишларича, лагохилус иссиқ ва қуёш радиацияси юқори бўлган шароитда инсонларда мушакларнинг иш қобилиятини оширади, марказий асаб системаси чарчашининг олдини олади, юрак-қон системасининг фаолиятини яхшилайди, кайфият ва фаолликни оширади.

Кейинги тадқиқотлар шуни кўрсатадики, лагохилус ўсимлиги инсон организмига ташқи муҳитнинг салбий таъсирини (атмосфера босимининг ўзгариши, магнит бўронлари, ҳароратнинг кўтарилиб тушиши, қуёш фаоллигининг ўзгариши ва ҳоказолар) камайтириб, унга мослашиш жараёнини тезлаштиради. Бу хусусиятни илмий тилда адаптоген дейилади. Кўпгина ўсимликларнинг ушбу хусусияти ўрганилганда, лагохилус женьшень ўсимлиги билан адаптоген ва қувват ошириш хусусиятлари тенглиги аниқланди.

Лагохилус иссиқ ва қуёш радиацияси юқори бўлган шароитларда ишловчиларнинг иш қобилиятини 25—30 фоиз ошириши ҳам кузатилган.

Лагохилус ўсимлиги қайнатма, дамлама ва спиртли эритма каби дори усулларида истеъмол қилинади.

Лагохилус ўсимлигининг кимёвий таркибини ўрганиш Тошкент Давлат университети кимё факультети табиий бирикмалар кимёси кафедра ва лабораторияси ходимлари томонидан амалга оширилди. Натижада бу ўсимликда табиатда кенг тарқалган физиологик фаол моддаларнинг яна 6 гуруҳига мансуб бўлган бирикмалар топилди. Улар углеводородлар (нонакозан, гептриаконтан, тритриаконтан), флаваноид моддалар, стероид, иридоид гликозидлари (гарпагид ва унинг ацетатли ҳосиласи) ҳамда дитерпеноидлардир. Дитерпеноидлар миқдор жиҳатдан энг кўп бўлган моддалар бўлиб, уларнинг 30 га яқин бирикмалари ажратиб олинди. Уларнинг 20 дан ортиғи ҳали дунё олимларига маълум бўлмаган моддалар бўлиб чиқди. Бу моддалар табиатда жуда кам учрайдиган 9, 13-эпоксилабдан ҳосилалари экан. Олинган ушбу моддалар асосида янги «Лагоден» деган самарали қон тўхтатувчи дори яратилди. Бу дорининг афзаллиги шундаки, унинг сувли эритмасини вена томирига юбориб, 10—15 дақиқа ичида оқаётган қонни тўхтатиш мумкин. Бу дори Россия ва Ўзбекистон соғлиқни сақлаш вазирликларида рўйхатдан ўтди.

Бундан ташқари, лагохилус ўсимликларидан қон кетишини тўхтатувчи, қон босимини туширувчи янги дори шаклларини яратиш борасида ҳам янги илмий изланишлар олиб борилмоқда. Бу илмий тадқиқот ишларига Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитаси ҳам катта эътибор бериб, зарур моддий маблағ билан таъминлашни мўлжалламоқда.

Ўлкамизнинг бебаҳо бойлиги бўлган лагохилус ҳозирги дори-дармон етишмаётган даврда ўзининг шифобахшлиги билан халқимиз саломатлиги учун хизмат қиладиган ноёб ўсимликдир.

Умаржон ЗАЙНУТДИНОВ,
кимё фанлари доктори,
Суннатулла ИМОМОВ,
доришунос.

Жаҳон киносининг 100 йиллиги олдидан

ТОМЧИДАГИ ДУНЁ

(«Итальянча никоҳ» фильми ҳақида)

Йиғлай олиш бахт! Ҳа, ҳа ишонаверинг. Сиз йиғлай олдингизми, демак, сизда юрак бор, сизнинг қалбингизда исён бор. Йиғласангиз юрагингиз бўшайди. Дунёга янгидан туғилгандек бўласиз. Менимча йиғлагунга қадар инсон жуда оғир вазиятни, асабларнинг кучли чарчашини, ноҳақликни ва ҳаққа етишганлигини кўради. Тил лол қолади. Кўз марварид доналарини тўкади. Йиғлай олмасангизчи?! Демак, киши нимагадир қасд қилади. Олдига мақсад қўйиб унга эришиш учун якка ўзи кураш бошлайди.

Француз киноактрисаси Софи Лорен инсоннинг худди мана шу руҳиятини «Итальянча никоҳ» фильмида очиб бера олган.

Фильмда инсон муаммоси биринчи ўринга чиққан. Ҳаётда энг қийин муаммолардан биттаси — оила муаммосидир. Бу чигалликни фақат ва фақатгина шу оиланинг асосчилари еча оладилар, қачонки уларда сабр-қаноат, тадбиркорлик бўлса. Шундай қилиб фильм аччиқ қисмат эгаси ўз бахтини умрининг асосий қисми мобайнида қидирган, курашган аёл ҳақида.

Фильмда тубанликботқоғига ботган, ҳеч ким назарга илмайдиган, ҳамма жирканадиган тўда вакиласи фильмнинг асосий қаҳрамони қилиб олинган. Қаҳрамон енгил табиат аёл эмас, балки ноиложликдан шу йўлга кирган шахс. У жирканч ҳаётга қарши соф муҳаббати учун кўз ёшисиз курашга киради. Фильм сюжети фавқулодда воқеадан бошланиб, кўз ўнгимизда ўтмиш гавдаланади. Фожиа кулгули воқеалар билан енгиллаштириб берилади.

Ўлим билан юзма-юз келиб турган 18-19 ёшли қиз кўзларида даҳшат қотиб қолсада, ундан ёш оқмайди, унда андиша, уят бор. Одамлар юзига қарашдан қилаётган ишлари қанчалик номаъқуллигини билиб, ўлимни афзал билади.

Аёл она деган қутлуғ, муқаддас номга мушарраф бўлади. Уч фарзандини тарбиялайди. Баъзи аёллардек бир дақиқалик роҳатлари эвазига дунёга умидла кўз очган гўдакларини дуч келган жойларга, етимхоналарга ташлаб кетмайди, Оллоҳ инъом этган бахтдан юз ўгирмайди. Фарзандлари камолоти учун жон фидо қилишга тайёр туради, уларни камолга етказади. Азоб-уқубатда яшаб, юрагида шунчалар қайғу-ғамни олиб юрса-да, қаҳрамон йиғлай олмайди.

Унинг зукколиги, тадбиркорлиги билан оила бунёд қилинадиким, унда бахтиёр ота, камолга етган фарзандлар, қувонч ва аламдан йиғлаб юборган Она бор!

Маҳлиё МИРСОАТОВА.

Пойтахтимизнинг Навоий кўчасидаги савдо дўконлари расталарида ҳар куни ҳаёт қайнайди.
Виктор Бағаев олган сурат.

Ҳайвонот оламида

БИЛАСИЗМИ?

Умуртқасиз ҳайвонлар ичида фақат ҳашаротлар синфи вакилларигина уча олади.

***

Фанда тўла ўрганилган ҳашаротлар сони 1 миллионга, ўрганилмаганлари эса 2 миллионга яқиндир.

***

Фанга маълум ҳашаротларнинг 87 фоизи ўсимлик чанглантирувчилар ҳисобланади.

***

Ҳашаротлар ҳайвонот оламининг 70 фоизини ташкил этади. Ҳашаротларнинг тарқалиши ҳайвонларга ҳам боғлиқ. Масалан, Австралия кашф этилгунга қадар у ерда қорамоллар учрамасди. Шу боис гўнг чиритувчи ҳашаротлар ҳам йўқ эди.

***

Ҳашаротларнинг айримлари хонакилаштирилмоқда. Ипак қурти, асаларидан ташқари кошенилсимонлар, трихограммалар шулар жумласидандир.

***

Ҳашаротлар бизга ипак, асал, прополис, кармин (нодир бўёқ), лак, хилма хил саноат маҳсулотлари беради.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ
тўплаган.

БИР ҚАЙНОВИ ИЧИДАГИ ГАПЛАР

❑ Ошнамнинг ошида Анвар исмли ёш хушовоз хонанда ҳам бор экан, Бобур ғазали билан «Баҳор айёмида»ни шундай эзиб айтдики, тешиб қўйди. Ҳамма сел бўлиб кетди.

(Қўшиқсеварнинг дил изҳори).

❑ Раис тушга яқин далага келганида, бу ерда ҳали чой қайнамаган, овқатга олов ёқилмаган, лекин ҳамон иш қайнамоқда эди.

(Радиода берилган лавҳадан).

❑ Ўртоқлар! Ҳозирги кундаги энг муҳим, энг долзарб масалалардан бири ва энг нозиги одамларни ерга яқинлаштириш...

(Хўжалик раҳбарининг мажлисдаги сўзи)

❑ Эшитишимча шу ерда ишлайдиган бир врачнинг номзодлик илмий иши оёқ кесишдан экан. Бус-бутун оёқни тиззадан шартта кесиб, туяқушнинг туёғини улаётган эмиш. Ахир унга олимлик керак. Бошқалар ялмоғизга ўхшаб туяқушнинг туёғида хаккаласа, унга нима?

(Шифохонадаги беморларнинг суҳбатидан).

❑ Муҳтарам зот ҳузуридан келбати тоғни талқон қиладиган Тошпўлатнинг кўнгли тоғ бўлиб чиқди.

(Ёш журналист лавҳасидан).

❑ Ёш Абдукаримдаги иқтидор уни санъат оламига етаклаб келди. Ижодкор бўлиш орзуси уни Санъат институтига олиб келди. Унинг институт саҳнасида ижро этган илк роли «Қоработир» бўлди.

(Телевизордаги мулоқотдан).

❑ «Яхши от кейин чопади» деганларидек биззи носвойимизам кейин тепади... Айланай, олинг, ишонмасангиз чекиб боқинг...

(Носфурушнинг мақтови).

❑ Кеча қишлоғимизга «Шум бола» томоша кўрсатгани келувди. Эртага «Хотинимнинг эри» келаркан...

(Ҳамқишлоқларнинг бир-бирига хабари).

❑ Ташаббус туғилган жой — шу!

(Пештоқдаги ёзув лавҳаси).

Ҳусанбой ТОЖИМАТОВ.

ГУНОҲКОР КИТОБЛАР

Буюк америкалик деб ном олган атоқли адиб Марк Твеннинг «Геклберри Финннинг бошидан кечирганлари» қиссаси илк марта 1885 йилда босилиб чиққан эди. Шундан бери уни неча авлод ўқиб, улғайди. Айни пайтда бечора Гекнинг бир асрдан мўлроқ вақт ўтяптики, боши ғавғодан чиқмайди. Шу кунларда китоб америкалик фуқаролар ўртасида «сиёсий беқарорлик», яъни ранг ажратишни йўқотишни жиддий кузатиб келаётган қатор ташкилотларнинг назарига тушди.

Аслида бундай ҳол миллатлар ўртасида ирқий камситишлар юз берганда кузатилиши керак. Лекин баъзи ҳолларда аниқликни истовчилар ҳаддан ортиқ эҳтиёткор ва талабчан бўлиб кетадилар. Охир-оқибатда жаҳон болаларининг севимли китоби ҳам таъқибга учради. Кимдир китобда 215 марта «Ниггер» деган сўз такрорланишини ҳисоблаб чиқибди. «Ниггер» қоратанлиларни таҳқирловчи сўз саналаркан. «Геклберри Финннинг бошидан кечирганлари» қиссаси ўшанда дарсликдан олиб ташланган эди.

Қисса биринчи бор «таҳлил» қилинса майлийди. Эллигинчи йиллардан бери африкалик (Африкадан келган америкаликлар) бирлашмаси китобнинг тилига эътироз билдириб келади. Маълумки, Марк Твен ирқчи бўлмаган, китоб қаҳрамонлари эса ўз даврининг тилида сўзлашганлар. Лекин оқ танли ўқитувчилар ўзларидан чўчиб, яъни «ирқчи» номини олишдан қўрқиб китобни қатағон қилиш тарафдорлари бўлишмоқда.

Умуман «Геклберри Финннинг бошидан кечирганлари китоби, «сиёсий нуқтадон»ларнинг қувғинига учраган ягона китоб эмас. Улар 1982 йилдан бери яна бир буюк адиб Жон Стейнбекнинг «Сичқонлар ва одамлар», Сэлинжернинг «Сариқ рангли жар ёқасида» романларини ҳам «Америка маданиятидан» чиқариб ташлашни талаб этмоқдалар.

Бадиий асарларнинг бошига тушган бу кўргуликлар жаҳон маданиятига жиддий зарар етказиши мумкин. Лекин асло фойда келтирмаса керак.

ЖОНИВОРЛАРНИ ҚУТҚАРИНГ

Ҳаммаси машҳур фаранг киноюлдузи Брижит Бордонинг хатидан сўнг бошланди. Жониворлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш бобида машҳур актриса туркиялик ҳамкасбларига хат ёзиб, Мармарис шаҳрига циркда ўйнатиш учун олиб келтилган тўртта дельфин ва иккита денгиз арслонининг тақдиридан ташвишланаётганини билдирди. Аниқланишича, жониворлар жуда даҳшатли аҳволда сақланаётган экан. Бордонинг хатига қадар ҳеч ким уларга эътибор бермабди.

Жониворлар кичкина қафасларда митти ҳовузчаларда сақланаётган экан. Сувнинг ифлосланиши ҳар қандай меъёрдан ҳам ошиб кетибди. Туркия атроф-муҳитни муҳофаза қилиш вазирлиги жониворларни цирк саҳнасида ўйнатишни ман қилди. Оралан бир мунча вақт ўтгач ишбилармонлар яна томоша кўрсатавердилар. Лекин дельфинлар, денгиз арслонлари энг сўнгги кучлари билан ўргатувчиларнинг топшириқларини бажаришарди. Брижит Бордо бир нарсадан ташвишда: божхонадаги қилни қирқ ёрадиган ходимларни доғда қолдириб, Украинадан, Туркиянинг Мармарис шаҳрига олиб кетилган жониворларнинг ҳалок бўлиши ҳеч гап эмас. Сабаби, ишбилармонлар уларни боқиш учун эмас, «қул» қилиш мақсадида сотиб олишган. Актриса барибир жониворлар ҳуқуқини ҳимоя қилишга қатъий бел боғлаган.

Хоҳ ишонинг, хоҳ...

ЯНА БИТТА МЕРОСХЎР

Машҳур мусаввир Святослав Рерих ва унинг хотини Девика Ранига тегишли бўлган мол-мулкка даъвогарлар жуда мўл эканлигини хабар қилган эдик. Уларнинг сафига яна биттаси қўшилди. Ҳиндистоннинг Карнатака штатидаги Бангалор шаҳар судига австралиялик Налима Дитэдан ариза тушди. Ариза эгаси ўзини Рерихнинг меросига дахлдор эканлиги ёки йўқлигини ойдинлаштиришни илтимос қилган. Унинг фикрича, уч ўғли билан Рерихнинг мулкига қонуний меросхўр экан.

Налима Дитэ — Девика Ранининг биринчи эри, режиссёр Химаншу Рой ва немис актрисаси Мэри Хайнлиндан туғилган қиз. У Святослав Рерих ва Девика Ранининг тирик қолган ягона қариндоши. Маълумки, рассом ва Девика фарзанд кўришмаган. Налиманинг хати шусиз ҳам мураккаблашиб турган Рерихлар мероси масаласини яна ҳам мушкуллаштириб юбориши тайин. Меросга Рерихнинг котибаси Мэри Жойс Пукач ҳам даъвогарлигини эслатиб ўтиш керак. «Татагуни» қўналғасида сақланаётган ноёб суратлардан маълум қисми йўқолганда айнан шу аёлдан кўришган эди. Миршаблар ўғирлик изини қидириш билан банд бўлишганда «Татагуни»дан яна бир неча сурат ва қадимги буюмлар йўқолган. Бангалор полицияси икки йилда кўп нарсаларни қидириб топди. Лекин ундан ҳам кўпроғи четга олиб чиқиб кетилган деб тахмин қилинмоқда.

Меросхўрлар сони ортган сари ўғирлик ҳам сезиларли тус оляпти. Тезроқ мулк эгасига ҳукм қилинмаса, ким билади, охири нима билан тугаркин?. Лекин Рерихларнинг мероси энг аввало халқ мулки эканлигини унутмаслик керак.

Тоҳир МАҲКАМОВ
тайёрлади.

ҲОДИСА

1995 йил 18 октябрь куни соат тахминан 18.30 ларда Чилонзор тумани, Чилонзор кўчаси, 2-мавзе, 4-уйнинг қаршисида номаълум ҳайдовчи ноаниқ транспорт воситасини бошқариб кетаётиб икки пиёдани уриб юборган: 1. Номаълум аёл, 55-60 ёшларда, европа миллатига мансуб, оғир тан жароҳати олган ва воқеа содир бўлган жойда вафот этган. 2. Лешина Антонина Гавриловна, 1943 йилда туғилган, тан жароҳати олиб «Тез ёрдам» клиникасига етказилган. Номаълум ҳайдовчи жабрланувчиларга ёрдам кўрсатмай ва бу ҳақда ИИБларига хабар бермай воқеа содир бўлган жойдан қочиб кетган.

Юқоридаги йўл-транспорт ҳодисасини ва ҳайдовчини кўрганлар бўлса Тошкент шаҳар ИИББ ДАНБ сига хабар беришларини сўраймиз. Қуйидаги телефонлар орқали қўнғироқ қилинг: 32-11-66, 56-97-21 ёки 02.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

«Ўзбек давлат цирки»
Республика бирлашмаси
Тошкенбой ЭГАМБЕРДИЕВ
номидаги
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

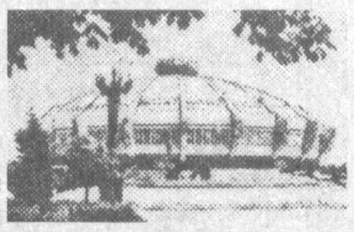

мактаб ўқувчиларининг кузги каникул кунларида

2 БЎЛИМДАН ИБОРАТ

КАТТА ЦИРК ТОМОШАЛАРИ

ДАСТУРДА: акробатлар, гимнастикачилар, жонглёрлар, эквилибристлар, ҳаво гимнастикачилари, ҳинд йоги ва ўргатилган ҳайвонларнинг чиқишлари.

МАСХАРАБОЗЛАР ГУРУҲИ ДОИМО ХИЗМАТИНГИЗДА.

ТОМОШАЛАР:
4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ноябрь кунлари соат 12.00 ва 15.00 да
БОШЛАНАДИ.
ОЛДИНДАН ЧИПТА СОТИШ КАССАСИ ОЧИҚ.
Чипталар нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан сотилади.
Касса соат 10.00 дан 18.00 гача ишлайди.
МАЪЛУМОТ УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР: 44-29-04, 44-35-81.

АГАР СИЗ

БУХОРО, ХИВА, САМАРҚАНД, ТУРКИСТОН МУЗЕЙ ШАҲАРЛАРИ ЁКИ МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТЛАРИНИНГ ПОЙТАХТЛАРИ ВА КАТТА ШАҲАРЛАРНИ ЗИЁРАТ ҚИЛМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ;

АГАР СИЗ

яқин ва узоқ хориждан Тошкентга келган делегацияни кутиб олмоқчи бўлсангиз
«ТОШШАҲАРЙЎЛОВЧИТРАНС» ДАВЛАТ УЮШМАСИНИНГ
2-АВТОКОРХОНАСИГА

МУРОЖААТ ҚИЛИНГ!

БУ ЕРДА СИЗГА ЮҚОРИ ДАРАЖАДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШАДИ.

АВТОКОРХОНАДА БУ ХИЗМАТЛАРНИ БАЖАРИШ УЧУН МАХСУС АВТОКОЛОННА ТАШКИЛ ЭТИЛГАН. Унинг ихтиёрида «ДЭУ-113» комфортабелли автобуслар бор. 50 кишига мўлжалланган автобус салонида қулай ўриндиқлар, гилам поёндозлар, замонавий радиоаппаратура мавжуд. Умуман ёқимли саёҳат учун ҳамма шароитлар яратилган.

Ташкилотлар, корхоналар, муассасалардан хорижий давлатларнинг Тошкент шаҳридаги элчихоналари ва консулхоналардан, хусусий шахслардан

ТАЛАБНОМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ

Хизмат ҳақи амалдаги тариф бўйича нақд пул билан, банк орқали олдиндан пул ўтказиш йўли билан тўланади.

МАНЗИЛИМИЗ: Паркент кўчаси, 263-уй, телефонлар: 96-55-52, 96-63-64, 96-65-71.

Собир Раҳимов туманидаги «ТЕХНОЛОГ» фирмаси

ТУГАТИЛАДИ

Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой давомида Дадабоев кўчаси, 64-уйда (телефон 48-53-21) қабул қилинади.

Тошкент оқшоми

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони ~ 10.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар: хатлар ~ 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича~ 33-81-42

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки "Тошкент почтаси" шаҳар почта корхонасининг фойдаланиш бўлимига ~ 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ҳажми ~ 2 босма табоқ. Офсет усулда чоп этилади. Қоғоз бичими - А-2. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Нашр кўрсаткичи - 64690.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.